

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWSKICH GÓRACH**

z dnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry 2030+"

Na podstawie art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) wraz z art. 9 pkt. 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1057 z póź. zm.) na wniosek Burmistrza Miasta Tarnowskie Góry

**Rada Miejska w Tarnowskich Górach
uchwała:**

- § 1.** Przyjmuje się do realizacji "Strategię Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry 2030+" w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Tarnowskie Góry.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach
z dnia 2023 r.

TARNOWSKIE
GÓRY

Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry 2030+

Styczeń 2023

SPIS TREŚCI

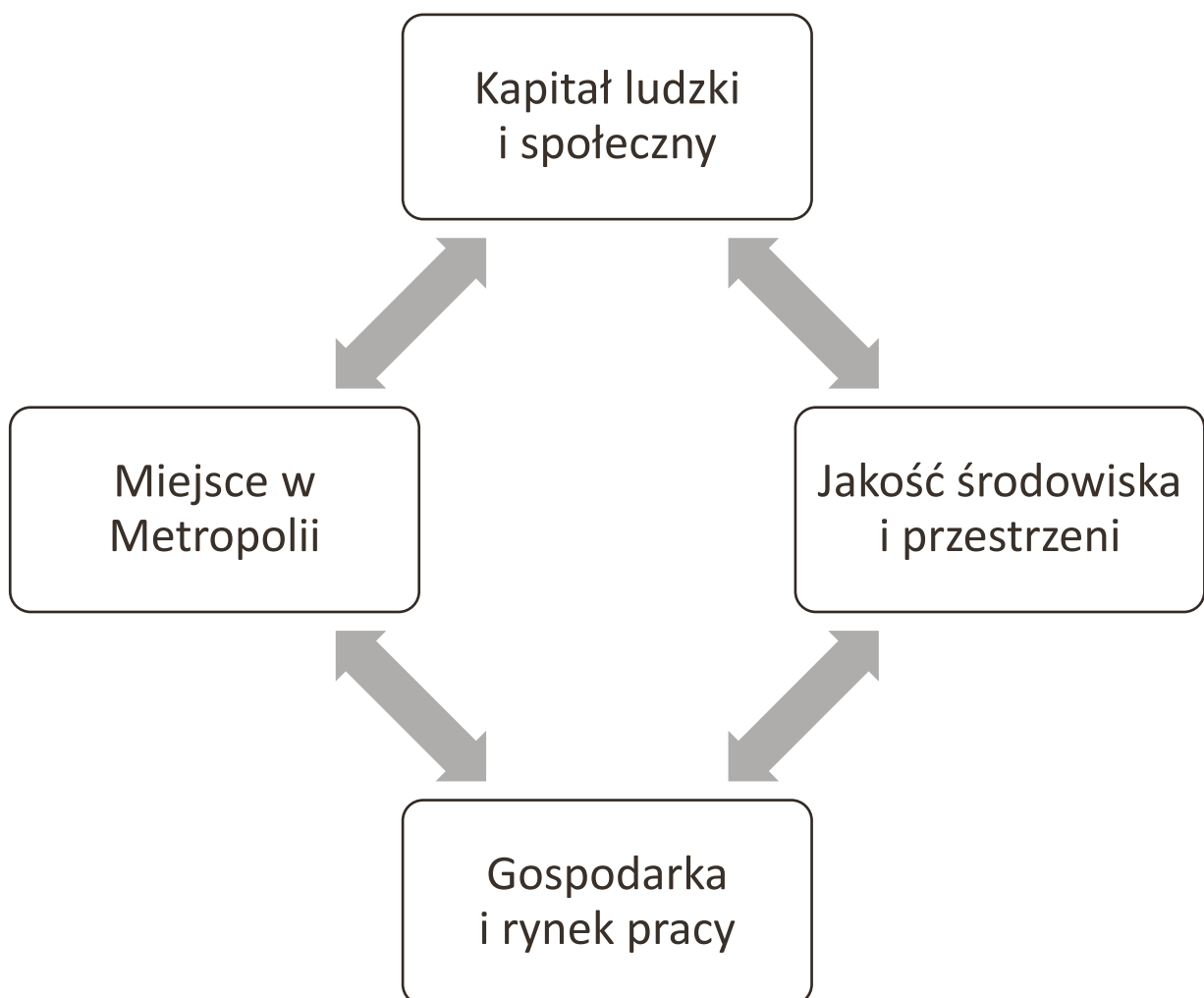
1.	Wnioski z diagnozy strategicznej.....	3
1.1.	Bilans potencjałów i wyzwań miasta.....	3
1.2.	Trendy i uwarunkowania zewnętrzne wpływające na kształtowanie i wdrażanie polityki rozwoju.....	10
2.	Wizja rozwoju miasta Tarnowskie Góry.....	13
3.	Cele rozwoju miasta.....	17
3.1.	Cele strategiczne i cele operacyjne.....	17
3.2.	Struktura celów strategicznych i celów operacyjnych.....	17
3.3.	Cele strategicznego rozwoju miasta Tarnowskie Góry.....	22
3.4.	Cele operacyjne.....	22
4.	Kierunki działań.....	24
5.	Ramowy model funkcjonalno – przestrzenny miasta oraz ustalenia i rekomendacje do polityki przestrzennej.....	37
6.	Miejsce Tarnowskich Gór w polityce regionu, w tym w obszarach strategicznej interwencji.....	41
7.	Lokalne obszary strategicznej interwencji.....	46
8.	System wdrażania, finansowania i monitorowania.....	49
8.1	Zasady wdrażania.....	50
8.2	Mechanizmy wdrażania.....	51
8.3	Organizacja procesu wdrażania.....	52
8.4	Operacjonalizacja, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych do strategii.....	56
8.5	Źródła i ramy finansowe wdrażania.....	58
8.6	Monitorowanie, ewaluacja i kluczowe rezultaty planowanych działań.....	59

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

1.1. Bilans potencjałów i wyzwań miasta

W oparciu o przeprowadzoną analizę ilościową¹ oraz prace partycypacyjne obejmujące: badania ankietowe, warsztaty, wywiady bezpośrednie, można wskazać kluczowe procesy i czynniki stanowiące potencjały miasta Tarnowskie Góry oraz wyzwania wymagające sformułowania strategicznych odpowiedzi.

Schemat 1 Kluczowe obszary potencjałów i wyzwań miasta

Źródło: opracowanie własne

¹ Analizę rozwoju Tarnowskich Gór oparto na danych ilościowych w odniesieniu do innych gmin powiatu i średniej powiatu tarnogórskiego, a także innych miast – siedzib powiatów ziemskich w województwie śląskim, do których należą: Będzin, Cieszyn, Kłobuck, Lubliniec, Mikołów, Myszków, Pszczyna, Racibórz, Bieruń, Wodzisław Śląski, Zawiercie i Żywiec.

Tabela 1 Potencjały i wyzwania w obszarach rozwoju miasta

Kapitał ludzki i społeczny	Potencjały
	<ul style="list-style-type: none">• wzrastająca w ostatnich latach liczba mieszkańców związana z utrzymującym się dodatnim saldem migracji,• zmniejszająca się skala problemów społecznych – malejąca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej,• rozbudowana sieć szkół podstawowych, średnich i branżowych, kształcących na wysokim poziomie (o czym świadczą stosunkowo wysokie wyniki egzaminów maturalnych oraz egzaminów ósmoklasisty),• funkcjonowanie wielu szkół policealnych i placówek umożliwiających kształcenie ustawiczne,• dobrze rozwinięta infrastruktura przedszkolna, zapewniająca wysoką dostępność usług opiekuńczo-edukacyjnych dla dzieci i wspierająca funkcjonowanie rodzin,• bogata oferta aktywnie rozwijających się instytucji kultury, w tym unikatowego obiektu wpisanego na listę dziedzictwa kulturowego UNESCO,• rozbudowana infrastruktura ochrony zdrowia – zlokalizowanie na terenie miasta szpitala powiatowego, Górnośląskiego Centrum Rehabilitacji „REPTY”, a także innych placówek świadczących pomoc w ramach stacjonarnej i ambulatoryjnej pomocy medycznej,• bogata sieć boisk sportowych, placów zabaw oraz innych obiektów i terenów rekreacyjnych, w tym nowoczesna hala sportowa i „park wodny”,

	<ul style="list-style-type: none"> • działalność aktywnych grup i środowisk angażujących się w działania na rzecz miasta i społeczności lokalnej. <p>Wyzwania</p> <ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne tendencje i prognozy demograficzne (w skali miasta analogiczne do procesów w regionie i w kraju), w szczególności prognozowany spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa przejawiające się wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym oraz negatywnymi zmianami w zakresie wskaźników obciążenia demograficznego, • oczekiwania społeczności lokalnej w zakresie kontynuacji rozwoju i wzbogacania partycypacyjnego modelu zarządzania miastem, • dalszy rozwój infrastruktury żłobkowej, • potrzeba różnicowania oferty czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców, w tym z uwzględnieniem wieku odbiorców oraz miejsca ich zamieszkania, • wzrastająca mobilność współczesnych społeczeństw, szczególnie osób młodych i dobrze wykształconych poszukujących szans życiowych w większych ośrodkach miejskich.
<p>Jakość środowiska i przestrzeni</p>	<p>Potencjały</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża powierzchnia terenów chronionych przyrodniczo oraz wysoki wskaźnik lesistości i duża powierzchnia terenów zielonych w mieście, • wysoka wartość kulturowa przestrzeni miasta – zabytki architektoniczne, układ urbanistyczny, specyfika zabudowy dzielnic,

	<ul style="list-style-type: none"> • stale rozwijająca się sieć wodociągowo-kanalizacyjna i związana z tym dobra dostępność sieci kanalizacyjnej i stosunkowo dobra dostępność sieci wodociągowej, • funkcjonowanie na terenie miasta nowoczesnych oczyszczalni ścieków, • efektywny system gospodarki odpadami – duża ilość zbieranych odpadów komunalnych i stosunkowo wysoki odsetek odpadów zebranych selektywnie, • kształtowanie przestrzeni w oparciu o długookresowe i kompleksowe plany – pokrycie miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • wysoka atrakcyjność terenów mieszkaniowych przejawiająca się dużą liczbą pozwoleń na budowę oraz nowymi mieszkaniami oddawanymi do użytku.
	<p>Wyzwania</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • duży problem ze składowiskiem odpadów niebezpiecznych po przedsiębiorstwie państwowym – zlikwidowanych zakładach chemicznych, • niezadowalająca jakość powietrza spowodowana głównie emisją z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych oraz z systemu transportowego, • potrzeba prowadzenia dalszego procesu rewitalizacji i rekultywacji, • obciążenia centralnych stref miasta przez ruch samochodowy.
<p>Gospodarka i rynek pracy</p>	<p>Potencjały</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdywersyfikowana struktura gospodarcza miasta,

	<p>z dużym udziałem lokalnych firm,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście, • stała, silna współpraca administracji miasta z przedsiębiorcami (lokalnym samorządem gospodarczym), • rozwijająca się baza turystyczna, • wiele atrakcji historycznych i przyrodniczych, w tym obiekt wpisany na listę UNESCO, stanowiących wyjątkową atrakcję turystyczną, • lokalizacja miasta umożliwiająca dostęp do rynków pracy i sieci kooperacji w Metropolii i w regionie.
	<p>Wyzwania</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo niska aktywność zawodowa – niski wskaźnik liczby pracujących przypadających na 1000 ludności, • stopniowe ograniczanie podaży kapitału ludzkiego na lokalnym rynku pracy spowodowane starzeniem się społeczeństwa, • przeciętna skłonność przedsiębiorców do zrzeszania się i podejmowania współpracy w zakresie kreowania lokalnej polityki gospodarczej, • dalsze rozwijanie usług wsparcia przedsiębiorców i rozwoju szeroko rozumianego otoczenia biznesu.
<p>Miasto w Metropolii</p>	<p>Potencjały</p> <ul style="list-style-type: none"> • miasto wchodzące w skład obszaru Metropolii Górnośląsko-Zagłębiowskiej (GZM), jednego z największych w Polsce i Europie obszarów zurbanizowanych. Ponadto miasto należy do Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego

	<p>Województwa Śląskiego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”: <ul style="list-style-type: none"> ○ gmina należy do rdzenia Metropolii Górnośląskiej oraz do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, ○ w obszarze Metropolii realizowane są funkcje gospodarcze, naukowe, kulturalne i zdrowotne o znaczeniu krajowym i europejskim. • korzystne położenie miasta umożliwiające: <ul style="list-style-type: none"> ○ czerpanie z oferty usług innych miast Metropolii, ○ korzystanie z bliskości terenów i obszarów o wysokiej jakości środowiska, • potencjał dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego wskazujący na znaczenie Tarnowskich Gór jako wyjątkowego ośrodka w Metropolii, • tworzenie produktu turystycznego adresowanego do odbiorców zainteresowanych twórczym i aktywnym spędzaniem czasu wolnego, w szczególności turystyka oparta na edukacji i kulturze realizowana przez Lokalną Organizację Turystyczną, • bogata oferta miejskich usług publicznych i rynkowych w zakresie kultury, edukacji, zdrowia i usług administracyjnych – siedziba władz powiatu tarnogórskiego, • dobre skomunikowanie pod kątem połączeń drogowych i kolejowych – zwłaszcza metropolitalnych.
	<p>Wyzwania</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie roli miasta w strukturach administracyjnych regionu poprzez aktywne

	<p>uczestnictwo w kreowaniu polityki rozwoju województwa, subregionu centralnego oraz GZM,</p> <ul style="list-style-type: none">• wykorzystanie potencjałów miasta związanych z zasobami kulturowymi i przyrodniczymi do poprawy jakości życia mieszkańców oraz kreowania atrakcyjnej oferty miasta przyciągającej turystów, inwestorów i nowych mieszkańców, zły stan niektórych dróg w mieście, zwłaszcza zarządzanych przez powiat,• niewystarczający poziom bezpieczeństwa na drogach, w tym poziom bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów,• niedostatek miejsc parkingowych, głównie w centrum miasta,• niewystarczająco rozwinięta sieć dróg rowerowych – zarówno w aspekcie lokalnego transportu, jak również turystyki i rekreacji,• ograniczone możliwości prowadzenia efektywnej polityki rozwoju oraz kształtowania atrakcyjnych usług publicznych wynikające z braku kompetencji miasta Tarnowskie Góry, jakie mają inne tego typu miasta w regionie – miasta na prawach powiatu.
--	---

Źródło: opracowanie własne

1.2. Trendy i uwarunkowania zewnętrzne wpływające na kształtowanie i wdrażanie polityki rozwoju

Biorąc pod uwagę zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym miasta, zarówno w wymiarze regionalnym, krajowym, europejskim, jak i globalnym, wskazać można kluczowe procesy mające wpływ na kształtowanie polityki rozwoju miasta w perspektywie 2030 roku.

Poniżej przedstawiono procesy w ujęciu 5 wymiarów analizy STEEP, tj. w wymiarach: społecznym, technologicznym, ekologicznym, ekonomicznym oraz polityczno-prawnym.

Tabela 2 Kluczowe trendy uwarunkowania zewnętrzne wpływające i mogące wpływać w przyszłości na rozwój miasta²

Obszar	Kluczowe trendy i procesy otoczenia
Społeczne	<ul style="list-style-type: none">• wzmacnianie niekorzystnych tendencji demograficznych, w tym starzenie się społeczeństwa, niskiego poziomu dzietności, emigracji osób młodych, szybkiego spadku liczby ludności na obszarach miejskich,• zwiększenie skali zachorowań na choroby spowodowane zanieczyszczeniem środowiska oraz występowanie sytuacji epidemicznych,• zmieniające się style życia,• nowe wzorce konsumpcji i mobilności,• osłabianie relacji i więzi międzyludzkich,• pogłębianie się ruchów migracyjnych – zwiększony napływ imigrantów spowodowany zmianami klimatycznymi i zaostrzeniem konfliktów zbrojnych,• zmiana modeli świadczenia usług edukacyjnych

² Na podstawie dokumentów krajowych i regionalnych, w szczególności: Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Krajowego Programu Reform 2022/2023, Krajowego Programu Odbudowy oraz Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

	poprzez upowszechnienie modelu e-learningu.
Technologiczne (techniczne)	<ul style="list-style-type: none"> • zastępowanie pracy ludzkiej rozwiązaniami z zakresu robotyzacji, automatyzacji i Industry 4.0, • cyfryzacja gospodarki, • technologie online przekształcające relacje biznesowe oraz sposoby realizacji procesów usługowych i produkcyjnych, • powstawanie nowych globalnych korytarzy transportowych, w tym na potrzeby rozwoju transportu intermodalnego, otwierających nowe rynki i możliwości współpracy gospodarczej.
Ekologiczne (środowiskowe)	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany klimatyczne wpływające na ograniczenie zasobów wody, w tym wody pitnej o odpowiedniej jakości, surowców naturalnych i nośników energii, • zwiększenie częstotliwości i siły ekstremalnych zjawisk pogodowych, • urbanizacja, która zwiększać będzie presję na środowisko • suburbanizacja wpływająca na „rozlewnie się miast” i narastanie presji inwestycyjnej na tereny zielone, • ubożenie bioróżnorodności i georóżnorodności, • rosnące zanieczyszczenie środowiska wpływające na stan zdrowia mieszkańców.
Ekonomiczne (gospodarcze)	<ul style="list-style-type: none"> • symptomy kryzysu na rynku pracy pojawiające się na skutek recesji gospodarczej wywołanej skutkami pandemii COVID-19 oraz wojny w Ukrainie,

	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilność łańcuchów dostaw wynikająca z procesów „antyglobalizacyjnych” (epidemia, konflikty zbrojne, polityki protekcyjnistyczne), • zmiany na rynku pracy będące następstwem transformacji regionu, • obniżający się poziom pracochłonności nowoczesnych gospodarek, • rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych, ▪ rosnące umiędzynarodowienie polskiej gospodarki oraz wzrost eksportu towarów zaawansowanych technologicznie, ▪ rozwój przedsiębiorczości i działalności MŚP w sektorze srebrnej gospodarki oraz przemysłach czasu wolnego, ▪ wzrost cen energii elektrycznej i innych źródeł energii, ▪ inflacja, ▪ wzrost kosztów instrumentów kredytowych.
Polityczne	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca rola państwa w procesach rozwoju społecznego, gospodarczego i lokalnego, • osłabienie międzynarodowych relacji społecznych, kulturalnych, gospodarczych w wyniku konfliktów zbrojnych, • intensyfikacja konkurencji między miastami oraz w ramach policentrycznych regionów miejskich, • zmiany systemu podatkowego wpływające na możliwości podejmowania działań inwestycyjnych przez samorządy.

Źródło: opracowanie własne

2. WIZJA ROZWOJU MIASTA TARNOWSKIE GÓRY

W wyniku konsultacji społecznych opracowano wizję rozwoju Tarnowskich Gór w perspektywie roku 2030+. Wizja jest scenariuszem pożądaney przyszłości miasta, którą opracowano uwzględniając następujące założenia:

- miasto istnieje dla szerokiej grupy użytkowników, a równocześnie przyszłość miasta zależy od tych użytkowników, ich aktywności oraz odnoszonych przez nich sukcesów (podmiotowy wymiar wizji),
- nowoczesne miasto to węzeł współpracy podmiotów reprezentujących różne sektory (relacyjny wymiar wizji),
- Tarnowskie Góry są wyjątkowym w skali regionu ośrodkiem posiadającym bogate dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe i atrakcyjną przestrzeń wyróżniającą miasto w Metropolii (środowiskowo-przestrzenny wymiar wizji),
- ranga miasta zależy od zdolności do pełnienia funkcji ponadlokalnych oraz siły przyciągania ważnych podmiotów i potencjałów (ponadlokalny wymiar wizji).

Tabela 3 Wymiary wizji rozwoju miasta

Wymiar wizji	Treść wizji
wymiar podmiotowy	<p>Tarnowskie Góry 2030+ to miasto, w którym:</p> <ul style="list-style-type: none">• mieszkańcy są partnerem kształtowania i realizowania lokalnej polityki uwzględniającej specyficzne potrzeby społeczności w poszczególnych dzielnicach,• rodziny znajdują dogodne warunki dla swojego rozwoju, zaspokajania potrzeb mieszkaniowych i zapewniania przyszłości następnym pokoleniom,• młodzież posiada warunki dobrego startu do kariery zawodowej i realizacji planów życiowych,• osoby o szczególnych potrzebach są wspierane

	<p>w swoim funkcjonowaniu przez dostęp do specjalistycznych usług i udogodnień,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorcy mogą rozwijać swoje biznesy w otoczeniu wspierającym wdrażanie innowacji.
wymiar relacyjny	<p>Tarnowskie Góry 2030+ to miasto, w którym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • społeczność lokalna jest silnie zintegrowana przez dziedzictwo kulturowo-historyczne miasta oraz dążenie do wspólnego działania na rzecz przyszłości, • mieszkańców łączą przyjazne relacje charakterystyczne dla kameralnych dzielnic i ośrodków miejskich, • działają organizacje pozarządowe skupiające mieszkańców wokół dziedzictwa miasta, wzbogacające paletę lokalnych usług i udogodnień oraz tworzące warunki dla aktywizacji mieszkańców w różnych grupach wiekowych, • funkcjonują silne powiązania kooperacyjne między lokalnymi firmami umożliwiające podejmowanie znaczących partnerskich przedsięwzięć biznesowych, • rozwija się współpraca międzysektorowa, szczególnie lokalnego środowiska biznesu, instytucji edukacyjnych i środowisk kulturalnych, prowadząca do wdrażania innowacji ekonomicznych i społecznych,
wymiar przestrzenno-środowiskowy	<p>Tarnowskie Góry 2030+ to miasto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne poprzez swoje naturalne zasoby przyrodnicze oraz rozwijającą się zieloną i błękitną infrastrukturę, • wdrażające nowoczesne rozwiązania technologiczne

	<p>i organizacyjne wspierające ochronę środowiska i zapobiegające skutkom zmian klimatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyróżniające się przestrzeniami publicznymi eksponującymi historię miasta i jego mieszkańców oraz cechującymi się wysoką funkcjonalnością, • w którym rozsądnie gospodaruje się przestrzenią zapobiegając powstawaniu nieużytków, rozlewaniu zabudowy, generowaniu konfliktów między użytkownikami przestrzeni, • szanowane są odmienności dzielnicowe wynikające z ich walorów, funkcji i oczekiwań mieszkańców, • dobrze połączone transportowo z miastami w otoczeniu metropolitalnym.
<p>wymiar ponadlokalny</p>	<p>Tarnowskie Góry 2030+ to miasto pełniące ważne funkcje w swoim otoczeniu ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjątkową historię miasta będącego kolebką śląskiego przemysłu, • pozytywną odmienną w stosunku do innych ośrodków Metropolii, w szczególności w aspekcie ekologicznym i urbanistycznym, • wysoką atrakcyjność mieszkaniową stanowiącą magnes dla nowych mieszkańców, • atrakcje turystyczne opierające się na zabytkach (w tym UNESCO), klimacie miasta, usługach turystycznych adresowanych do osób zainteresowanych wielowiekową historią miasta i regionu, • korzystny wizerunek wzbogacający wizerunek Metropolii i całego regionu.

Źródło: opracowanie własne

Powyższa wizja została wykorzystana do opracowania struktury celów strategicznych i celów operacyjnych. W wizji zaakcentowane są wyróżniające Tarnowskie Góry wartości odnoszące się do jakości życia, innowacyjności opierającej się na aktywnościach podmiotów lokalnych, wyjątkowej historii miasta oraz respektowaniu zasad rozwoju zrównoważonego. Te punkty ciężkości wizji posłużyły do wskazania wymiarów, efektów i zasad rozwoju, na których oparto strukturę celów.

Misja miasta:

Tarnowskie Góry to miasto otwarte, nowoczesne i innowacyjne wspierające swoich mieszkańców w realizacji ich aspiracji, oferujące przyjazne warunki życia, którego rozwój oparty jest na jego bogatym dziedzictwie, przedsiębiorczości i kreatywności.

Tarnowskie Góry
– miasto, które przyciąga, urzeka, inspiruje

3. CELE ROZWOJU MIASTA

3.1. Cele strategiczne i cele operacyjne

Cele strategiczne i cele operacyjne odzwierciedlają pożądane stany, które powinny zostać osiągnięte w wyniku realizacji strategii. Cele zostały opracowane przy uwzględnieniu następujących przesłanek:

- sytuacja i perspektywy miasta wyłaniające się z analizy uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych,
- oczekiwania i aspiracje podmiotów zainteresowanych rozwojem miasta,
- zainteresowanie podmiotów lokalnych włączaniem się w realizację strategii,
- współczesne koncepcje rozwoju lokalnego i nowe kierunki myślenia o miastach,
- polityki ponadlokalne kreujące instrumenty wsparcia rozwoju lokalnego,
- możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków wspierających realizację strategii.

Głównym źródłem wiedzy dla określenia struktury celów dla miasta Tarnowskie Góry stały się formy konsultacji z mieszkańcami, w szczególności warsztaty strategiczne i badania ankietowe.

3.2. Struktura celów strategicznych i celów operacyjnych

Sformułowanie celów strategicznych i celów operacyjnych zostało poprzedzone stworzeniem konstrukcji logicznej umożliwiającej zorganizowanie systemowego myślenia o przyszłości miasta. Do opracowania struktury celów wykorzystano dwie kategorie strategiczne:

- wymiary rozwoju lokalnego,

- typy efektów i zasady strategiczne.

Wymienione kategorie strategiczne pozwoliły na stworzenie swego rodzaju matrycy porządkującej pracę nad celami.

Cele strategiczne zostały sformułowane dla **trzech kluczowych wymiarów rozwoju lokalnego**.

Tabela 4 Wymiary rozwoju lokalnego

jakość życia	obejmująca możliwości realizacji codziennych funkcji, swobodnego kształtowania swojej przyszłości, dostępu do udogodnień odpowiednich dla każdej fazy życia, zaś w wymiarze miejskim zapewniania równowagi demograficznej i harmonijnego kształtowania procesów rozwoju lokalnego,
gospodarka i przedsiębiorczość	stanowiące fundament ekonomicznej równowagi mieszkańców i miasta, zapewniające możliwości realizacji aspiracji zawodowych i wykorzystywania potencjału reprezentowanego przez kapitał ludzki Tarnowskich Gór, wykorzystujące specyficzne zasoby miasta, dostarczające mieszkańcom usług i udogodnień wspierających jakość życia oraz ułatwiających i uatrakcyjniających codzienne życie w mieście,
dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	będące atutem miasta w skali regionalnej i ponadregionalnej, stanowiące ważną składową jakości zamieszkania, integrujące mieszkańców oraz wspierające zrównoważony rozwój gospodarczy; jest to także jeden z kluczowych wyróżników miasta widoczny w jego przestrzeni, przyciągający uwagę odwiedzających, tworzący specyficzny wizerunek Tarnowskich Gór wśród

innych śląskich miast.

Źródło: opracowanie własne

Wskazane wymiary przenikają się i wzajemnie wspomagają. Rozwój lokalny osiągany w każdym z wymiarów powinien wspierać procesy rozwoju w pozostałych wymiarach.

Dla kolejnych celów strategicznych sformułowano cele operacyjne. Zostały opracowane z uwzględnieniem pożądaných typów efektów oraz zasad rozwoju lokalnego. Przyjęto cztery typy efektów i zasad.

Tabela 5 Pożądane efekty i zasady rozwoju lokalnego

Wymiary rozwoju lokalnego	Efekty i zasady
przestrzeń szans	w aspekcie efektów: współczesne miasto to przestrzeń, w której mieszkańcy posiadają dostęp do różnego rodzaju udogodnień pozwalających realizować aspiracje i plany życiowe; to także miejsce, gdzie mieszkańcy świadomie tworzą i realizują wizje swojej przyszłości mniej lub bardziej powiązane z wizją rozwoju miasta; w aspekcie zasad: rozwój lokalny nie polega na spełnianiu oczekiwań i zaspokajaniu roszczeń mieszkańców przez władze lokalne; siła miasta opiera się na wzajemnym wspieraniu energii miasta i energii mieszkańców;
aktywność i współpraca	w aspekcie efektów: rozwój lokalny to generalna wartość, na którą składają się wysiłki i pomysły poszczególnych mieszkańców; opiera się więc na sile pozytywnych relacji między różnymi podmiotami oraz ich

	<p>skłonności do podejmowania rzeczywistych wspólnych aktywności; poziom aktywności i współpracy lokalnej jest jedną z wartości opisujących miasto i determinujących jego możliwości rozwoju;</p> <p>w aspekcie zasad:</p> <p>rozwój strategiczny opierać się musi na zasadzie partycypacji i partnerstwa; tylko wtedy owoce rozwoju będą zgodne z oczekiwaniami podmiotów lokalnych; specyficzną zasadą jest wykorzystywanie współpracy międzysektorowej otwierającej nowe możliwości i ścieżki rozwoju lokalnego;</p>
pozycja w otoczeniu	<p>w aspekcie efektów:</p> <p>Tarnowskie Góry – ze względu na swoją specyfikę i wyjątkowe walory – mogą i powinny wzmacniać swoją pozycję w otoczeniu; jest to miasto predestynowane do odgrywania istotnej roli w wymiarze jakości zamieszkania, pielęgnowania historii i tradycji, rozwoju wyspecjalizowanych funkcji gospodarczych;</p> <p>w aspekcie zasad:</p> <p>strategiczna przyszłość miasta zasadza się na otwartości na otoczenie, zdolności do absorbowania potencjałów i wartości (ludzi, instytucji, idei itp.) przy zachowaniu posiadanej specyfiki;</p>
rozwój zrównoważony	<p>w aspekcie efektów:</p> <p>rozwój miasta powinien być procesem trwałym, łączącym różne perspektywy czasowe: bieżącą, średnio- i długoterminową; miasto silne i</p>

	<p>atrakcyjne to miasto z ograniczonymi czynnikami ryzyka, przewidywalne, rozwijające się w oparciu o odpowiedzialne wykorzystywanie posiadanych zasobów, a także z uwzględnieniem potrzeb różnych podmiotów lokalnych, w tym z grup defaworyzowanych przy dbałości o zasoby i jakość środowiska;</p> <p>w aspekcie zasad:</p> <p>paradygmat rozwoju zrównoważonego jest powszechnie podzielanym podejściem do kształtowania rozwoju lokalnego; pojęcie to nabiera nowych znaczeń i obudowywane jest coraz bardziej innowacyjnymi narzędziami; zasada rozwoju zrównoważonego to m.in. szacunek dla zasobów i dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, ograniczanie stosowanych rozwiązań w imię zachowania szans rozwoju dla kolejnych pokoleń, budowanie odporności miasta na kryzysy i zjawiska klimatyczne, poszanowanie praw osób i grup społecznych o mniejszych możliwościach samodzielnego rozwoju, a także działania wpisujące się w procesy rewitalizacji i transformacji.</p>
--	---

Źródło: opracowanie własne

Uwzględnione wymiary oraz typy efektów i zasady strategiczne pozwoliły na skonstruowanie matrycy służącej systemowemu opracowaniu struktury celów strategicznych i celów operacyjnych. Konstrukcję matrycy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Matryca opracowania celów strategicznych i celów operacyjnych

TYPY EFEKTÓW I ZASADY STRATEGICZNE				
WYMIARY FORMUŁOWANIA CELÓW	Przestrzeń szans	Aktywność i współpraca	Pozycja w otoczeniu	Rozwój zrównowa żony
Jakość życia				
Gospodarka i przedsiębior czość				
Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe				

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki warsztatów strategicznych

3.3. Cele strategicznego rozwoju miasta Tarnowskie Góry

W ślad za przyjętymi wymiarami rozwoju lokalnego sformułowano trzy odpowiadające im cele strategiczne.

Tabela 7 Cele strategiczne w wymiarach rozwoju lokalnego

Wymiary rozwoju lokalnego	Cel strategiczny
jakość życia	C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju
gospodarka i przedsiębiorczość	C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej
dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe	C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

Źródło: opracowanie własne

3.4. Cele operacyjne

Dla poszczególnych celów strategicznych sformułowano cele operacyjne. Stanowią one doprecyzowanie generalnych celów w kontekście pożądaných typów efektów i przyjętych zasad strategicznych. W poniższych tabelach

zamieszczono cele operacyjne oraz zaznaczono, z którym typem efektów lub zasad cel jest bezpośrednio powiązany.

Tabela 8 Cele operacyjne dla celu strategicznego C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

<i>Przestrzeń szans</i>	<i>Aktywność i współpraca</i>	<i>Pozycja w otoczeniu</i>	<i>Rozwój zrównoważony</i>
C1.1. Wysoki poziom kapitału ludzkiego stanowiący siłę rozwoju społecznego i ekonomicznego miasta.			
C1.2. Dogodny dostęp do usług publicznych i rynkowych w mieście oraz jego bezpośrednim otoczeniu.			
C1.3. Przyjazne warunki dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych oraz osiedlania nowych mieszkańców z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego.			
C1.4. Dogodne warunki dla codziennego funkcjonowania mieszkańców w dzielnicach.			
C1.5. Rozwijająca się współpraca międzysektorowa sprzyjająca integracji, aktywizacji i upodmiotowieniu mieszkańców.			
C1.6. Zaawansowany rozwój technologii miejskich wspierających społeczeństwo obywatelskie i zrównoważony rozwój miasta.			

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9 Cele operacyjne dla celu strategicznego C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

<i>Przestrzeń szans</i>	<i>Aktywność i współpraca</i>	<i>Pozycja w otoczeniu</i>	<i>Rozwój zrównoważony</i>
C2.1. Innowacyjne firmy wzbogacające strukturę gospodarczą miasta i tworzące miejsca pracy dla wykształconych mieszkańców.			
C2.2. Zaawansowane procesy sprawiedliwej transformacji zapewniające stabilizację sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta.			
C2.3. Silny samorząd gospodarczy miasta oraz funkcjonowanie tarnogórskich firm w sieciach współpracy lokalnej i ponadlokalnej.			
C2.4. Rozwijające się branże związane z usługami czasu wolnego podnoszące atrakcyjność miasta dla mieszkańców i odwiedzających.			

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10 Cele operacyjne dla celu strategicznego C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

<i>Przestrzeń szans</i>	<i>Aktywność i współpraca</i>	<i>Pozycja w otoczeniu</i>	<i>Rozwój zrównoważony</i>
C3.1. Atrakcyjne, bezpieczne przestrzenie miejskie i środowisko z wyeksponowanymi obiektami symbolicznymi.			
C3.2. Zróżnicowana oferta kulturalna opierająca się na wykorzystaniu wielowiekowej historii miasta oraz kreatywności mieszkańców.			
C3.3. Wysoka świadomość, aktywność i integracja mieszkańców w zakresie odpowiedzialnego podejścia do dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego miasta.			
C3.4. Wspecjalizowana oferta usług wyższego rzędu wzbogacająca i upowszechniająca wyróżniki miasta.			

Źródło: opracowanie własne

4. KIERUNKI DZIAŁAŃ

Realizacja celów operacyjnych odbywać się będzie poprzez podejmowanie przedsięwzięć w ramach kluczowych kierunków. W kolejnych okresach wdrażania strategii wypracowywane będą pomysły na przedsięwzięcia; wybór przedsięwzięć dyktowany będzie przede wszystkim przez:

- potrzeby podmiotów lokalnych,
- możliwości realizacyjne, w tym wynikające z dostępności zewnętrznych źródeł finansowania,
- zainteresowanie udziałem w realizacji przedsięwzięcia przez podmioty lokalne,
- relację między nakładami a prognozowanymi korzyściami,
- obciążenie budżetu lokalnego związane z obsługą projektu po jego uruchomieniu.

W kolejnych tabelach przedstawiono kierunki działań uporządkowane według celów operacyjnych. Znacząca część kierunków wpisuje się w więcej

niż jeden cel operacyjny. Dla uproszczenia formy takie kierunki zostały przyporządkowane tylko do jednego celu operacyjnego.

Tabela 11 Kierunki dla celów operacyjnych w ramach celu strategicznego C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.1. Wysoki poziom kapitału ludzkiego stanowiący siłę rozwoju społecznego i ekonomicznego miasta

Kierunki:

K1.1.1. Promowanie tradycyjnych dla społeczności miasta pozytywnych cech związanych z przywiązaniem do śląskiej tradycji, etosem pracy, życzliwością w codziennych kontaktach.

K1.1.2. Rozwijanie szkolnej i pozaszkolnej oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

K1.1.3. Podnoszenie dostępności do oferty uczenia się przez całe życie.

K1.1.4. Wspieranie projektów edukacyjnych realizowanych w partnerstwie podmiotów edukacji i lokalnych przedsiębiorstw.

K1.1.5. Rozwijanie kształcenia branżowego komplementarnego względem oferty dostępnej w Metropolii.

K1.1.6. Działania wspierające rozwój talentów i zainteresowań mieszkańców.

K1.1.7. Realizacja działań wspierających podnoszenie kompetencji technologicznych mieszkańców, w tym w zakresie korzystania z nowych technologii miejskich.

K1.1.8. Promowanie sukcesów mieszkańców miasta w różnych dziedzinach (np. nauka, kultura, sport, biznes, działalność społeczna).

K1.1.9. Uczestnictwo mieszkańców w kształtowaniu funkcji i oferty

miasta: potrzeby, pomysły, projekty z udziałem mieszkańców.

K1.1.10. Tworzenie warunków do osiedlania się w mieście osób zasilających lokalny kapitał ludzki (osoby w wieku produkcyjnym, o dobrych kwalifikacjach, w tym imigranci).

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.2. Dogodny dostęp do usług publicznych i rynkowych w mieście oraz w jego bezpośrednim otoczeniu

Kierunki:

K1.2.1. Realizacja stałego monitoringu potrzeb mieszkańców w ujęciu dzielnic oraz w przekroju różnych grup społecznych.

K1.2.2. Kreowanie miejskich i dzielnicowych skupisk lokalnych usług publicznych i komercyjnych wspierających codzienne funkcjonowanie mieszkańców, w tym organizacja i rozwój dzielnicowych klubów seniora oraz aktywizacji i rozwoju pasji i zainteresowań młodzieży i seniorów.

K1.2.3. Rozwój usług wspierających funkcjonowanie rodziny, w szczególności usługi w zakresie opieki nad dziećmi oraz podnoszenia kompetencji rodzicielskich.

K1.2.4. Rozwijanie usług opiekuńczych dla osób starszych w nawiązaniu do przemian demograficznych zachodzących w mieście i w jego bezpośrednim otoczeniu.

K1.2.5. Kształtowanie usług opieki zdrowotnej w układzie komplementarnym względem oferty w Metropolii i w regionie (specjalizacje miejskie adresowane do otoczenia oraz wspieranie dostępności mieszkańców do specjalistycznych usług w otoczeniu).

K1.2.6. Działania na rzecz poszerzania samodzielności funkcjonowania osób o szczególnych potrzebach.

K1.2.7. Rozwijanie profilaktyki zdrowotnej.

K1.2.8. Podnoszenie dostępności do usług w otoczeniu dzięki dogodnym wewnętrznym i zewnętrznym połączeniom transportem publicznym.

K1.2.9. Wspieranie integracji transportu publicznego w obszarze GZM.

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.3. Przyjazne warunki dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych oraz osiedlania nowych mieszkańców z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego

Kierunki:

K1.3.1. Promowanie Tarnowskich Gór jako miejsca o wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej w Metropolii.

K1.3.2. Tworzenie i promowanie przestrzeni dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego z uwzględnieniem kryteriów efektywności infrastruktury oraz ograniczania wpływu na środowisko przyrodnicze.

K1.3.3. Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej ograniczającej antropopresję ze strony mieszkalnictwa i gospodarki – np. kanalizacja, wodociągi, systemy ciepłownicze.

K1.3.4. Rozwój infrastruktury energetycznej i przesyłowej oraz rozwój OZE.

K1.3.5. Podnoszenie efektywności energetycznej budynków jedno- i wielorodzinnych oraz obiektów użyteczności publicznej.

K1.3.6. Wspieranie wdrażania innowacyjnych rozwiązań w nowo powstającym i istniejącym zasobie mieszkaniowym w zakresie gospodarowania energią, wodą, odpadami.

K1.3.7. Wspieranie wykorzystywania na potrzeby mieszkaniowe obiektów obecnie nieużytkowanych, pełniących wcześniej inne funkcje niż

mieszkańciowe.

K1.3.8. Podnoszenie jakości komunalnego zasobu mieszkaniowego.

K1.3.9. Rozwój budownictwa komunalnego i społecznego.

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.4. Dogodne warunki dla codziennego funkcjonowania mieszkańców w dzielnicach

Kierunki:

K1.4.1. Działania podnoszące atrakcyjność przestrzeni dla mieszkańców oraz dostępność do terenów i urządzeń rekreacyjnych blisko miejsca zamieszkania.

K1.4.2. Rewitalizacja przestrzeni integrujących mieszkańców miasta i dzielnic.

K1.4.3. Rozwój połączeń transportowych między dzielnicami, w tym transportu publicznego oraz infrastruktury przesiadkowej

K1.4.4. Możliwie równomierny rozwój terenów zielonych ograniczający uciążliwość życia w mieście, w tym skutki zmian klimatycznych – realizacja tarnogórskich terenów zielonych oaz w dzielnicach będących miejscami wypoczynku i rekreacji.

K1.4.5. Wspieranie oddolnych działań opieki nad obiektami lub terenami przez grupy mieszkańców, szkoły, firmy itp.

K1.4.6. Działania poprawiające bezpieczeństwo w zakresie zapewnienia poprawy retencjonowania wód opadowych.

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.5. Rozwijająca się współpraca międzysektorowa sprzyjająca integracji, aktywizacji i upodmiotowieniu mieszkańców

Kierunki:

- K1.5.1. Podnoszenie świadomości mieszkańców i reprezentantów różnych sektorów na temat wyzwań i możliwości rozwoju miasta.
- K1.5.2. Kreowanie nowych form komunikacji zapewniających informowanie i dialog między podmiotami w mieście, w tym stale poszerzane i przekształcane kanały i narzędzia komunikacji z władzami lokalnymi m.in. poprzez wdrożenie tarnogórskiej platformy e-debaty miejskiej.
- K1.5.3. Podejmowanie działań wspierających liderów i animatorów lokalnych.
- K1.5.4. Wspieranie aktywności podnoszących zainteresowanie i angażowanie młodzieży w rozwój miasta i społeczności lokalnych.
- K1.5.5. Promowanie działań związanych z rozwijaniem społecznej odpowiedzialności lokalnego biznesu – działania na rzecz dziedzictwa lokalnego i rozwoju społecznego.
- K1.5.6. Współpraca samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi w zakresie identyfikowania i zaspokajania potrzeb mieszkańców.
- K1.5.7. Włączanie sektora biznesu i sektora pozarządowego w realizację usług publicznych.

Cel strategiczny:

C1. Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju

Cel operacyjny:

C1.6. Zaawansowany rozwój technologii miejskich wspierających społeczeństwo obywatelskie i zrównoważony rozwój miasta

Kierunki:

- K1.6.1. Rozwój usług e-administracji.
- K1.6.2. Rozwój narzędzi cyfrowych podnoszących dostęp do informacji

o mieście.

K1.6.3. Wdrażanie cyfrowych technologii zarządzania infrastrukturą miasta i ich integracja z systemami metropolitalnymi.

K1.6.4. Wdrażanie rozwiązań technologicznych i organizacyjnych wspierających identyfikowanie i radzenie sobie z zagrożeniami (np. klimatycznymi, pogodowymi, epidemicznymi).

K1.6.5. Wdrażanie rozwiązań cyfrowych umożliwiających partycypację mieszkańców w lokalnych procesach decyzyjnych.

Tabela 12 Kierunki dla celów operacyjnych w ramach celu strategicznego C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

Cel strategiczny:

C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

Cel operacyjny:

C2.1. Innowacyjne firmy wzbogacające strukturę gospodarczą miasta i tworzące miejsca pracy dla wykształconych mieszkańców

Kierunki:

K2.1.1. Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców miasta, w tym kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży.

K2.1.2. Tworzenie warunków dla rozwoju start-upów zakładanych przez mieszkańców miasta i regionu.

K2.1.3. Tworzenie warunków dla przyciągania innowacyjnych firm (IT, OZE) tworzących sieci lokalnej kooperacji.

K2.1.4. Wspieranie relacji między przedsiębiorstwami z Tarnowskich Gór a sektorem naukowym i badawczo-rozwojowym.

K2.1.5. Promowanie Tarnowskich Gór jako miasta dla biznesów w przestrzeni wirtualnej.

K2.1.6. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej.

K2.1.7. Rozwój sektora „srebrnej gospodarki”.

Cel strategiczny:

C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

Cel operacyjny:

C2.2. Zaawansowane procesy sprawiedliwej transformacji zapewniające stabilizację sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta

Kierunki:

K2.2.1. Wspieranie działań na rzecz podnoszenia aktywności zawodowej mieszkańców, w tym kobiet, osób odchodzących z firm tradycyjnej gospodarki, osób wczesnie kończących karierę zawodową.

K2.2.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób związanych z tradycyjnymi branżami gospodarki.

K2.2.3. Tworzenie warunków dla przyciągania inwestorów tworzących miejsca pracy o wysokiej jakości.

Cel strategiczny:

C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

Cel operacyjny:

C2.3. Silny samorząd gospodarczy miasta oraz funkcjonowanie tarnogórskich firm w sieciach współpracy lokalnej i ponadlokalnej

Kierunki:

K2.3.1. Rozwijanie współpracy między władzami lokalnymi a samorządem gospodarczym w zakresie tworzenia polityki wspierania przedsiębiorczości.

K2.3.2. Promowanie różnych form współpracy lokalnych firm – klastry, konsorcja, sieci itp.

K2.3.3. Współpraca przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie poszerzania udziału tarnogórskich firm w sieciach i projektach współpracy z otoczeniem.

K2.3.4. Współpraca przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie upowszechniania dobrych praktyk funkcjonowania lokalnego samorządu gospodarczego.

K2.3.5. Współpraca przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie budowania przyszłościowych kompetencji przedsiębiorczych i menedżerskich.

Cel strategiczny:

C2. Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej

Cel operacyjny:

C2.4. Rozwijające się branże związane z usługami czasu wolnego podnoszące atrakcyjność miasta dla mieszkańców i odwiedzających

Kierunki:

K2.4.1. Wspieranie rozwoju biznesu – tworzenie nowych i wzmocnienie potencjału istniejących firm – przy wykorzystaniu obiektów UNESCO, zabytków, fortyfikacji, śląskiego dziedzictwa.

K2.4.2. Wspieranie rozwoju komercyjnych usług czasu wolnego (gastronomia, kultura, rozrywka) w mieście.

K2.4.3. Tworzenie produktu turystycznego adresowanego do odbiorców zainteresowanych twórczym i aktywnym spędzaniem czasu wolnego, w szczególności turystyka oparta na edukacji i kulturze.

K2.4.4. Współpraca z ośrodkami w Metropolii oraz ośrodkami z atrakcjami UNESCO w zakresie tworzenia kompleksowej oferty turystycznej.

Tabela 13 Kierunki dla celów operacyjnych w ramach celu strategicznego C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

<p><u>Cel strategiczny:</u></p> <p>C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu</p> <p><u>Cel operacyjny:</u></p> <p>C3.1. Atrakcyjne, bezpieczne przestrzenie miejskie i środowisko z wyeksponowanymi obiektami symbolicznymi</p> <p><u>Kierunki:</u></p>
<p>K3.1.1. Poprawa stanu obiektów zabytkowych, symbolicznych i obszarów o wartościach przyrodniczych, w tym w partnerstwie z dysponentami obiektów i terenów.</p> <p>K3.1.2. Kulturowa rewitalizacja obiektów o wartości historycznej (adaptacja na nowe funkcje).</p> <p>K3.1.3. Wprowadzanie w najważniejsze przestrzenie miejskie nowych obiektów o wysokiej wartości artystycznej.</p> <p>K3.1.4. Wspieranie działań prywatnych właścicieli w zakresie poprawy estetyki budynków zlokalizowanych w reprezentacyjnych częściach miasta lub dzielnic.</p> <p>K3.1.5. Wzbogacanie przestrzeni kulturowych przez wprowadzanie błękitnej i zielonej infrastruktury.</p> <p>K3.1.6. Nowa organizacja ruchu kołowego i transportu zbiorowego w mieście wspierająca zachowywanie i korzystanie z walorów przyrodniczych i kulturowych, w tym opracowanie i wdrożenie polityki parkingowej oraz realizacja inwestycji ułatwiających parkowanie w szczególności w centrum miasta oraz budowa parkingu wielopoziomowego.</p> <p>K3.1.7. Wykorzystywanie tradycyjnych (kolej wąskotorowa) i zrównoważonych (transport rowerowy i pieszy) środków transportu do eksponowania atrakcyjnych przestrzeni i obiektów miasta, w tym realizacja inwestycji w zakresie wykreowania</p>

miejskiej sieci rowerowej łączącej dzielnicę oraz połączonej z trasami regionalnymi, wdrożenie roweru miejskiego.

K3.1.8. Identyfikacja wizualna przestrzeni miejskich.

K3.1.9. Wirtualizacja przestrzeni miejskich – łatwy dostęp do wielowymiarowej informacji o przestrzeni (w tym o miejscu, w którym w danym momencie przebywa mieszkaniec – np. historia, dostępna oferta usługowa, jakość powietrza, bieżące utrudnienia itp.), w tym miejski system informacji z wykorzystaniem technologii ICT.

K3.1.10. Tworzenie nowych przestrzeni publicznych poprzez rewitalizację terenów poprzemysłowych lub korzystnie zlokalizowanych terenów bądź obiektów tracących swoje funkcje.

K3.1.11. Rekultywacja terenów poprzemysłowych.

K3.1.12. Działania na rzecz podnoszenia odporności przestrzeni miejskich na ekstremalne zjawiska pogodowe i konsekwencje zmian klimatu.

K3.1.13. Działania w zakresie gospodarki przeciwpowodziowej.

K3.1.14. Działania na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

K3.1.15. Realizacja projektów i zadań w zakresie przeciwdziałania suszy.

K3.1.16. Wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego przestrzeni miejskich.

Cel strategiczny:

C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

Cel operacyjny:

C3.2. Zróżnicowana oferta kulturalna opierająca się na wykorzystaniu wielowiekowej historii miasta oraz kreatywności mieszkańców

Kierunki:

K3.2.1. Wspieranie działań na rzecz podnoszenia uczestnictwa

mieszkańców w kulturze.

K3.2.2. Promowanie oferty kulturalnej wśród mieszkańców oraz odbiorców w otoczeniu.

K3.2.3. Wspieranie lokalnych inicjatyw poszerzających ofertę kulturalną miasta, w tym wsparcie dla kontynuacji i rozwoju aktywności społecznych związanych z teatrem, muzyką, plastyką.

K3.2.4. Wzmacnianie potencjału infrastrukturalnego wiodących instytucji kultury w mieście.

K3.2.5. Tworzenie miejsc dla prezentowania osiągnięć artystycznych mieszkańców.

Cel strategiczny:

C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

Cel operacyjny:

C3.3. Wysoka świadomość, aktywność i integracja mieszkańców w zakresie odpowiedzialnego podejścia do dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego miasta

Kierunki:

K3.3.1. Podnoszenie wiedzy mieszkańców o mieście, jego historii, tradycjach, wzmacnianie tożsamości lokalnej, edukacja obywatelska.

K3.3.2. Podnoszenie świadomości na temat indywidualnego wpływu mieszkańców na sytuację ekologiczną i jakość życia w mieście.

K3.3.3. Realizacja akcji i wydarzeń wzmacniających zainteresowanie mieszkańców dziedzictwem miasta.

K3.3.4. Integracja międzypokoleniowa wokół dziedzictwa miasta.

Cel strategiczny:

C3. Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu

Cel operacyjny:

C3.4. Wyspecjalizowana oferta usług wyższego rzędu

wzbogacająca i upowszechniająca wyróżniki miasta

Kierunki:

- K3.4.1. Działania promujące 500-letnią historię Tarnowskich Gór.
- K3.4.2. Działania w zakresie zmiany statusu miasta i nadanie mu rangi miasta na prawach powiatu, np. poprzez współdziałanie z innymi podmiotami i działania lobbingowe.
- K3.4.3. Kształtowanie obiektów w przestrzeni upamiętniających historię miasta będących poprzez formę i znaczenie nowymi magnesami miasta, w tym rzeźba miejska z okazji jubileuszu miasta.
- K3.4.4. Wspieranie cyklicznych wydarzeń kulturalnych promujących miasto i jego wyjątkowe znaczenie w rozwoju Górnego Śląska.
- K3.4.5. Rozwijanie głównych wydarzeń kulturalnych poprzez nadawanie im nowej formy oraz wykorzystywanie nowych narzędzi promocji.
- K3.4.6. Wykreowanie miasta jako centrum wyspecjalizowanych funkcji naukowych związanych z historią, kulturą, przyrodą Górnego Śląska (wydarzenia, siedziba wyspecjalizowanej instytucji, wydawnictwa itp.).
- K3.4.7. Współpraca z samorządem regionalnym w zakresie plasowania Tarnowskich Gór jako jednej z głównych składowych regionalnej marki gospodarczej, turystycznej i kulturalnej.

5. RAMOWY MODEL FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNY MIASTA ORAZ USTALENIA I REKOMENDACJE DO POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Miasto Tarnowskie Góry to istotny element struktury osadniczej i funkcjonalnej województwa śląskiego oraz Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Miasto poprzez swoje położenie, walory środowiska, potencjał społeczny i gospodarczy oraz powiązania komunikacyjne może stanowić obszar intensywnego zrównoważonego rozwoju.

Tarnowskie Góry, jako miasto Metropolii położone na jej obrzeżach, zapewnia dostęp do usług charakterystycznych dla ośrodków wielkomiejskich – w zakresie kultury, edukacji czy zdrowia – świadczonych na terenie miasta lub w innych miastach Metropolii, do których jest łatwy dostęp poprzez dobrze zorganizowany system transportowy i komunikację publiczną. Jednocześnie oferuje wysoką jakość życia i zamieszkania w zielonym i czystym środowisku oraz w przestrzeni o wysokich walorach estetycznych.

Utrzymanie tych walorów oraz dalszy zrównoważony rozwój miasta ukierunkowany na osiągnięcie wyznaczonych celów strategicznych wymaga kształtowania i wdrażania odpowiedzialnej polityki przestrzennej.

Struktura urbanistyczna Tarnowskich Gór wynika z historycznego rozwoju, a także funkcji miasta jako części Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz realizowanych funkcji miasta powiatowego.

Miasto Tarnowskie Góry jest ośrodkiem wielofunkcyjnym, a w jego przestrzeni realizowane są funkcje o zróżnicowanym charakterze. Jednocześnie, ze względu na charakter miasta, funkcje te w przestrzeni przenikają się. Należy jednak podkreślić, że ze względu na skalę oraz charakter przenikających się funkcji przestrzeni miasta jest generalnie harmonijna i przyjazna dla mieszkańców i innych użytkowników.

Kluczowymi cechami struktury miasta są:

- ukształtowane historycznie i funkcjonalnie centrum miasta, w którym doszło do skoncentrowania zróżnicowanych funkcji, w tym dominujących przestrzeni:
 - publicznych o walorach kulturowych i będących miejscem integracji społeczności miasta,
 - usługowych, zarówno w zakresie usług rynkowych, jak i publicznych,
 - mieszkaniowych,
 - ciągów komunikacyjnych,
- znaczny udział terenów otwartych – niezainwestowanych,
- przewaga zabudowy niskiej,
- dośrodkowy układ komunikacyjny,
- ciągłość struktur przyrodniczych na obszarze miasta,
- przestrzenna koncentracja terenów uciążliwych związanych m.in z działalnościami produkcyjnymi.

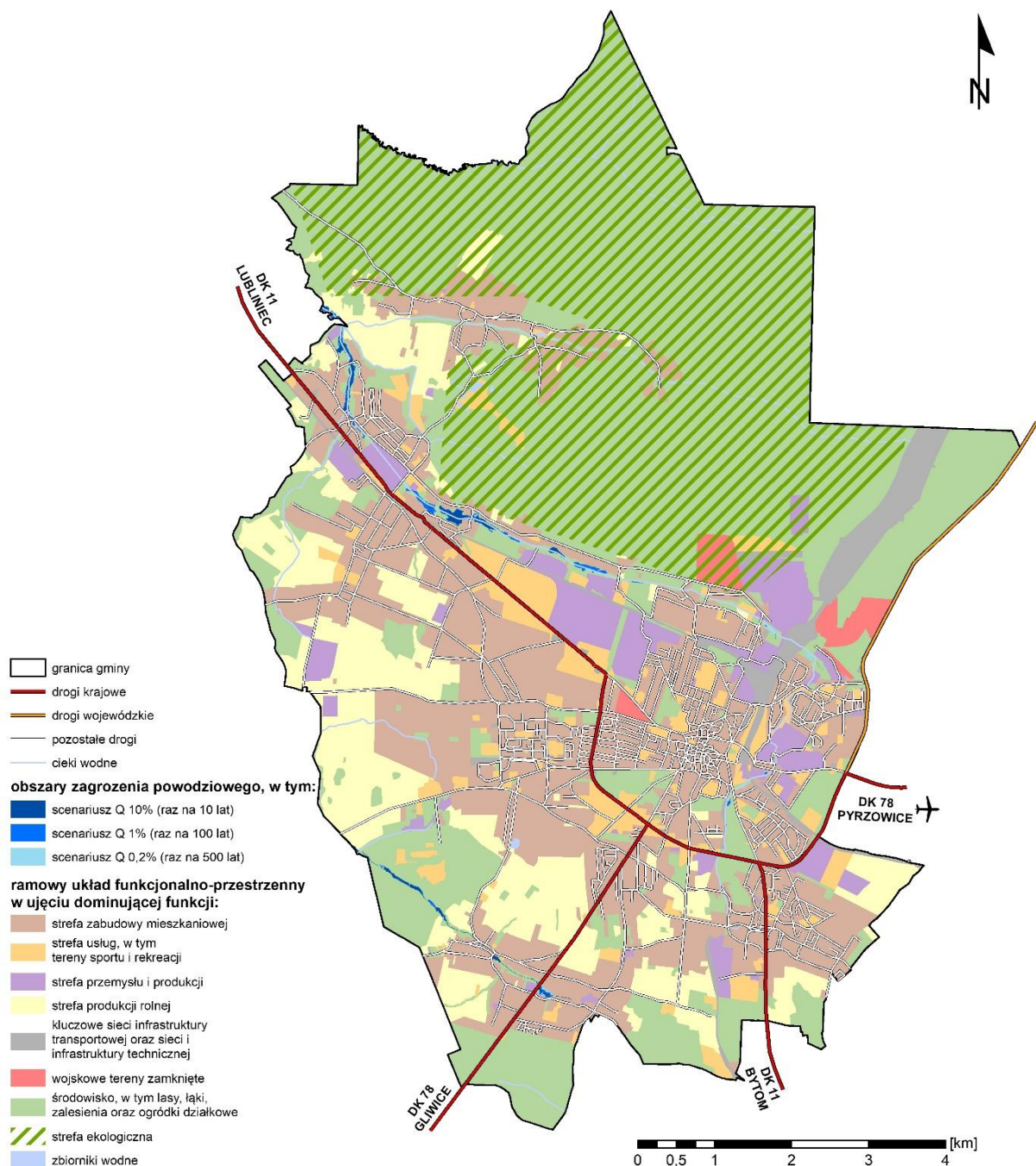
Biorąc pod uwagę wyznaczone cele rozwoju miasta, zarysowane kierunki działań wynikające ze strategii oraz istniejące uwarunkowania rozwoju, nakreślić można ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny. Należy jednak podkreślić, że szczegółowy charakter terenu i jego ostateczne przeznaczenie określone jest we właściwych dokumentach z zakresu planowania przestrzennego, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tarnowskie Góry oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W ramowym modelu funkcjonalno-przestrzennym wskazano kluczowe elementy sieci drogowej oraz kluczowe obszary; wśród nich:

- tereny zabudowy mieszkaniowej,
- usług, w tym sportu i rekreacji,
- tereny przemysłu i produkcji,
- obszary produkcji rolnej,
- tereny kluczowej sieci infrastruktury transportowej oraz sieci i infrastruktury technicznej,

- wojskowe tereny zamknięte,
- tereny funkcji środowiskowych, w tym lasy, łąki oraz zalesiania i ogródki działkowe oraz strefa ekologiczna,
- tereny cieków i zbiorników wodnych oraz tereny zagrożenia powodziowego.

Mapa 1 Ramowy model funkcjonalno-przestrzenny miasta Tarnowskie Góry

Źródło: opracowanie własne

W oparciu o wyznaczone cele rozwojowe miasta, strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz zidentyfikowane wyzwania rozwojowe wskazać można kluczowe rekomendacje i ustalenia w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej w mieście, tj.:

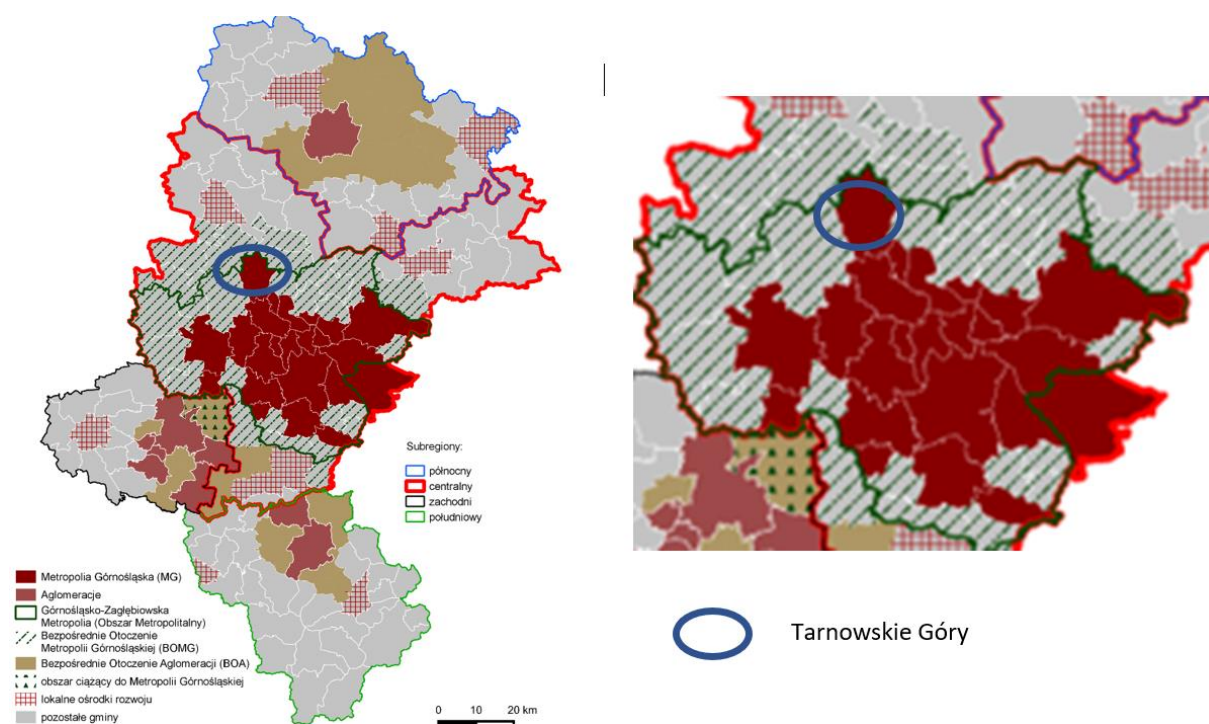
- ograniczanie rozpraszania zabudowy prowadzącego do zawłaszczania terenów otwartych, zielonych, o wartości przyrodniczej, posiadających znaczenie dla podtrzymywania jakości życia wspólnot lokalnych,
- ograniczanie konfliktów przestrzennych, poprzez właściwe relacje lokalizacyjne stref funkcjonalno-przestrzennych, stosowanie zasady przeczności i ostrożności,
- ograniczanie i uspokajanie ruchu samochodowego, wyłączenie z ruchu stref o wysokim potencjale dla spędzania czasu wolnego oraz realizacja inwestycji w sposób poprawiający bezpieczeństwo pieszych,
- stosowanie preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego oraz transportu zbiorowego, zwłaszcza w centrum miasta oraz w strefach intensywnej zabudowy mieszkaniowej,
- realizacja działań konserwatorskich w odniesieniu do obszarów i obiektów o wartości kulturowej i historycznej,
- rewitalizacja terenów i obiektów przemysłowych, w tym na cele społeczne, gospodarcze i środowiskowe,
- ograniczenie skali niskiej emisji,
- promowanie stosowania rozwiązań technicznych w realizacji inwestycji wpływających na odporność miasta na zmiany klimatyczne,
- harmonizacja zabudowy oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w obszarach zurbanizowanych,
- prowadzenie działań planistycznych w zakresie kształtowania przestrzeni w oparciu o analizy i prognozy dotyczące zmian społecznych i demograficznych określających faktyczne zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne oraz mieszkaniowe.

6. MIEJSCE TARNOWSKICH GÓR W POLITYCE REGIONU, W TYM W OBSZARACH STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie określa kluczowe kierunki rozwoju regionu w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej. W dokumencie tym wskazuje się dwa typy Obszarów Strategicznej Interwencji, tzw. OSI, tj.: OSI w ujęciu funkcjonalnym oraz OSI w ujęciu tematycznym.

W ujęciu tematycznym wskazuje się m.in. podział na subregiony oraz ich centralne elementy, tj. metropolie i aglomeracje miejskie.

Rysunek 1 Subregiony województwa i ich ośrodki centralne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030” Zielone Śląskie, www.slaskie.pl

Tarnowskie Góry w ujęciu tego kluczowego dokumentu regionalnego są częścią subregionu centralnego oraz jego centralnego obszaru – Metropolii Górnośląskiej, która obejmuje formalnie funkcjonujący związek metropolitalny, tj. Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię (GZM), której członkiem jest miasto Tarnowskie Góry. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” „GZM jest kluczowym obszarem funkcjonalnym regionu o znaczeniu krajowym oraz europejskim. Na jej

obszarze realizowane są funkcje metropolitalne, w tym w szczególności gospodarcze, naukowe, kulturalne i zdrowotne. Wyzwaniem dla Metropolii jest dalsze wzmocnienie procesów i powiązań metropolitalnych, w tym rozwój ośrodków naukowych i akademickich, centrów technologii i innowacji, przemysłów kreatywnych i wielkich wydarzeń”.

Do kluczowych wyzwań subregionu centralnego, które są również istotne z punktu widzenia procesów rozwoju Tarnowskich Gór, zaliczyć należy:

- wzmocnienie dywersyfikacji bazy ekonomicznej,
- poprawę jakości środowiska, w tym w szczególności jakości powietrza, wód powierzchniowych i klimatu akustycznego,
- wykorzystywanie potencjałów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju produktów turystycznych, w tym rozwój infrastruktury turystycznej,
- ograniczenie niekorzystnych procesów demograficznych,
- ograniczanie suburbanizacji,
- rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym terenów i obiektów poprzemysłowych,
- harmonizacja rozwoju infrastruktury oraz organizacji transportu publicznego,
- wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji.

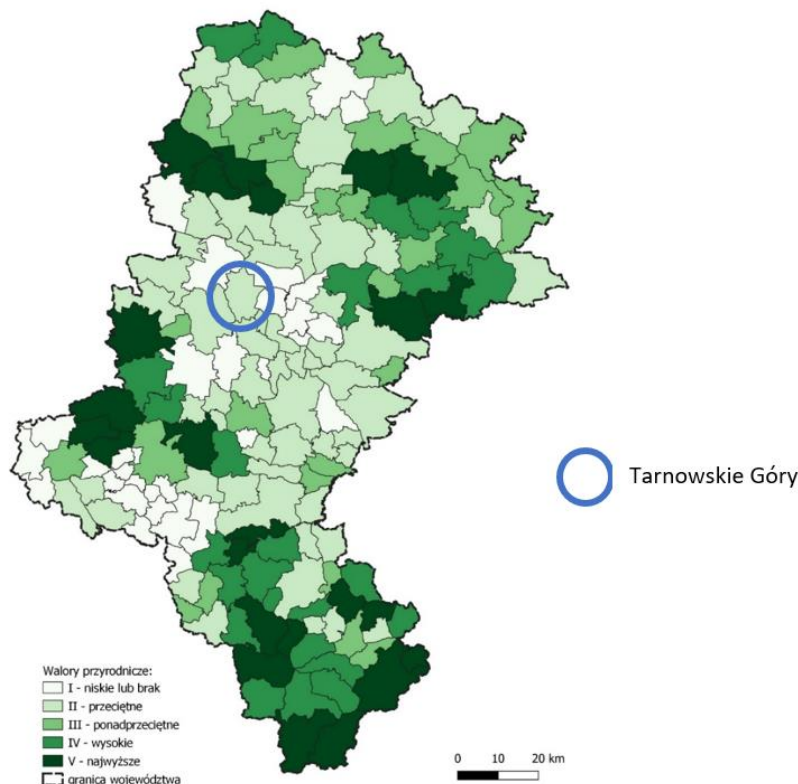
W zakresie obszarów strategicznej interwencji w ujęciu tematycznym Tarnowskie Góry zaklasyfikowano do:

- obszarów cennych przyrodniczo,
- ośrodków wzrostu,
- gmin z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.

W zakresie obszarów cennych przyrodniczo Tarnowskie Góry zaklasyfikowano do gmin o przeciętnych walorach przyrodniczych. Dla tego typu OSI wskazuje się, że wyzwaniem jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy

ekologicznych. Istotne jest również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju.

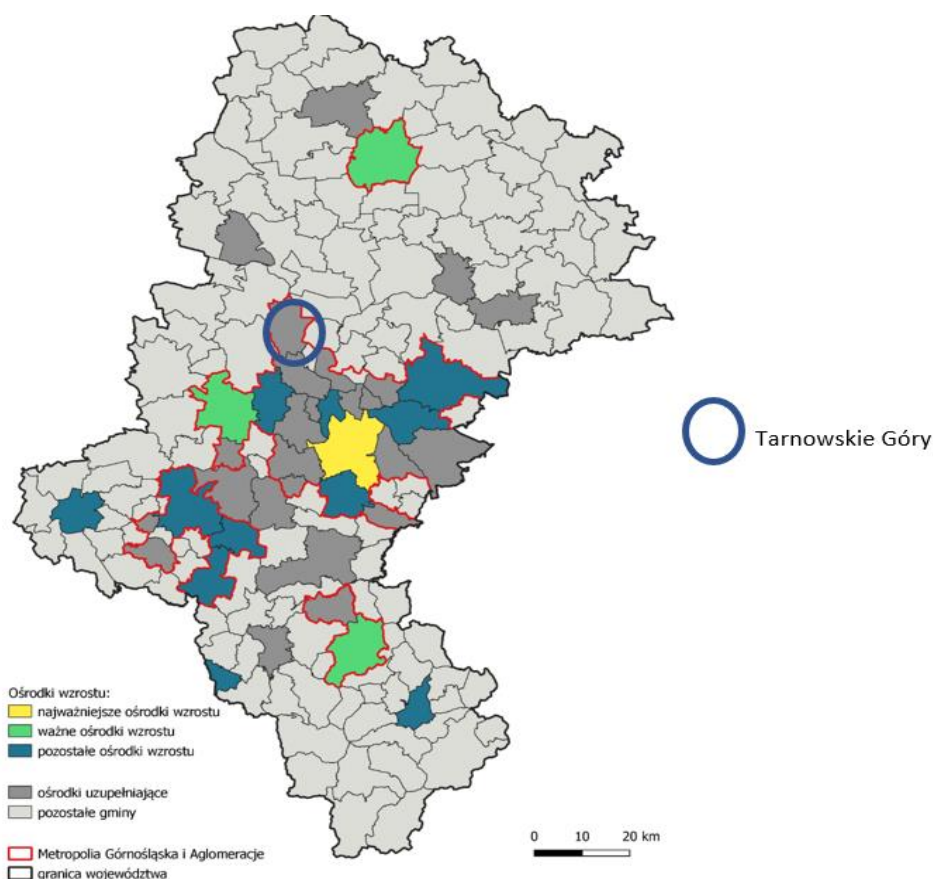
Rysunek 2 OSI – obszary cenne przyrodniczo

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030” Zielone Śląskie, www.slaskie.pl

Tarnowskie Góry stanowią również tzw. pozostałe ośrodki wzrostu. Zgodnie ze Strategią „Śląskie 2030” OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary predestynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Wyzwaniem dla tego typu obszaru będzie podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, wzmocnienie potencjału i skali oddziaływania oraz pozycji na arenie międzynarodowej ośrodków akademickich oraz sektora B+R, a także utrzymanie pozycji ośrodka wzrostu. Istotny będzie również rozwój funkcji metropolitalnych, poprawa jakości środowiska i przestrzeni, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy poprzez rozwój potencjału gospodarczego i zwiększenie poziomu inwestycji.

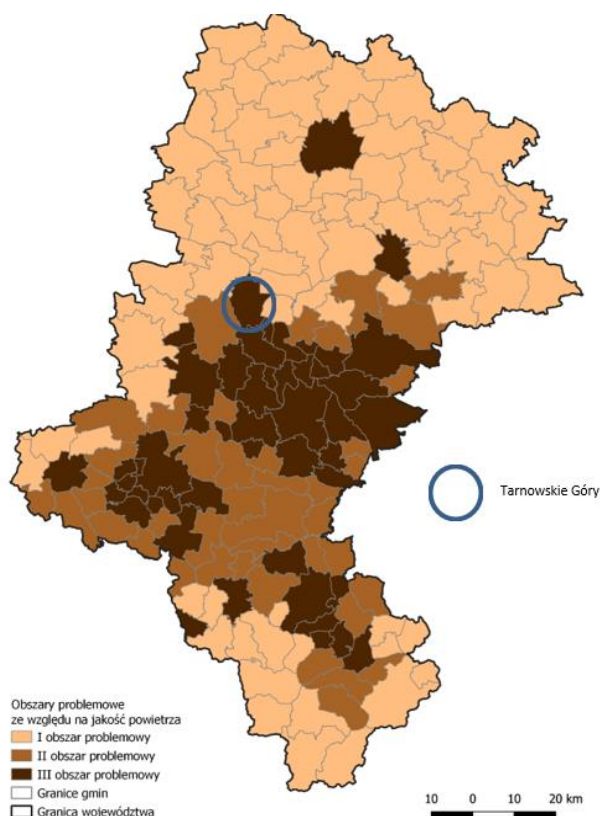
Rysunek 3 OSI – ośrodki wzrostu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030” Zielone Śląskie, www.slaskie.pl

Wyzwaniem w obszarze jakości środowiska w regionie jest poprawa jakości powietrza. W strategii województwa wskazano OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. Tarnowskie Góry zaklasyfikowane zostały do III (najwyższego) poziomu natężenia tego problemu. Wskazuje się, że wyzwaniem stojącym przed województwem jest ograniczenie niskiej emisji, w tym podejmowanie działań w zakresie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, wdrażanie innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto gminy powinny podejmować działania związane z egzekwowaniem przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”.

Rysunek 4 OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030” Zielone Śląskie, www.slaskie.pl

Wskazane w strategii regionalnej kierunki działań adresowane do OSI stanowią ramę planowanych działań samorządu miasta Tarnowskie Góry.

Tabela 14 Zgodność celów rozwoju miasta z działaniami określonymi w OSI w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego

Cel strategiczny rozwoju miasta	Regionalne OSI tematyczne		
	obszary cenne przyrodniczo	ośrodki wzrostu	gmin z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza
Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju	X	X	X
Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej		X	X
Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu	X	X	

Źródło: opracowanie własne

Obok strategii rozwoju województwa śląskiego na poziomie regionalnym samorząd województwa opracował dokumenty sektorowe, które również tworzą istotne ramy kształtowania polityki rozwoju Tarnowskich Gór. Biorąc jednak pod uwagę charakter planowanych instrumentów realizacyjnych, w tym finansowych, należy wskazać na kierunki działań zaplanowane w ramach Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030³, którego wdrażanie będzie opierać się na środkach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Do kluczowych obszarów interwencji zaliczono:

- innowacyjną gospodarkę,
- zdywersyfikowaną oraz zasobo- i energooszczędną gospodarkę,
- silną przedsiębiorczość,
- zbilansowaną energetykę rozproszoną,
- wykorzystanie terenów przemysłowych,
- wzmacnianie mobilności,
- atrakcyjne i efektywne kształcenie oraz podnoszenie kwalifikacji,
- atrakcyjny i efektywny system wsparcia rynku pracy,
- system wsparcia społecznego aktywizujący mieszkańców,
- społecznie odpowiedzialny system zarządzania transformacją.

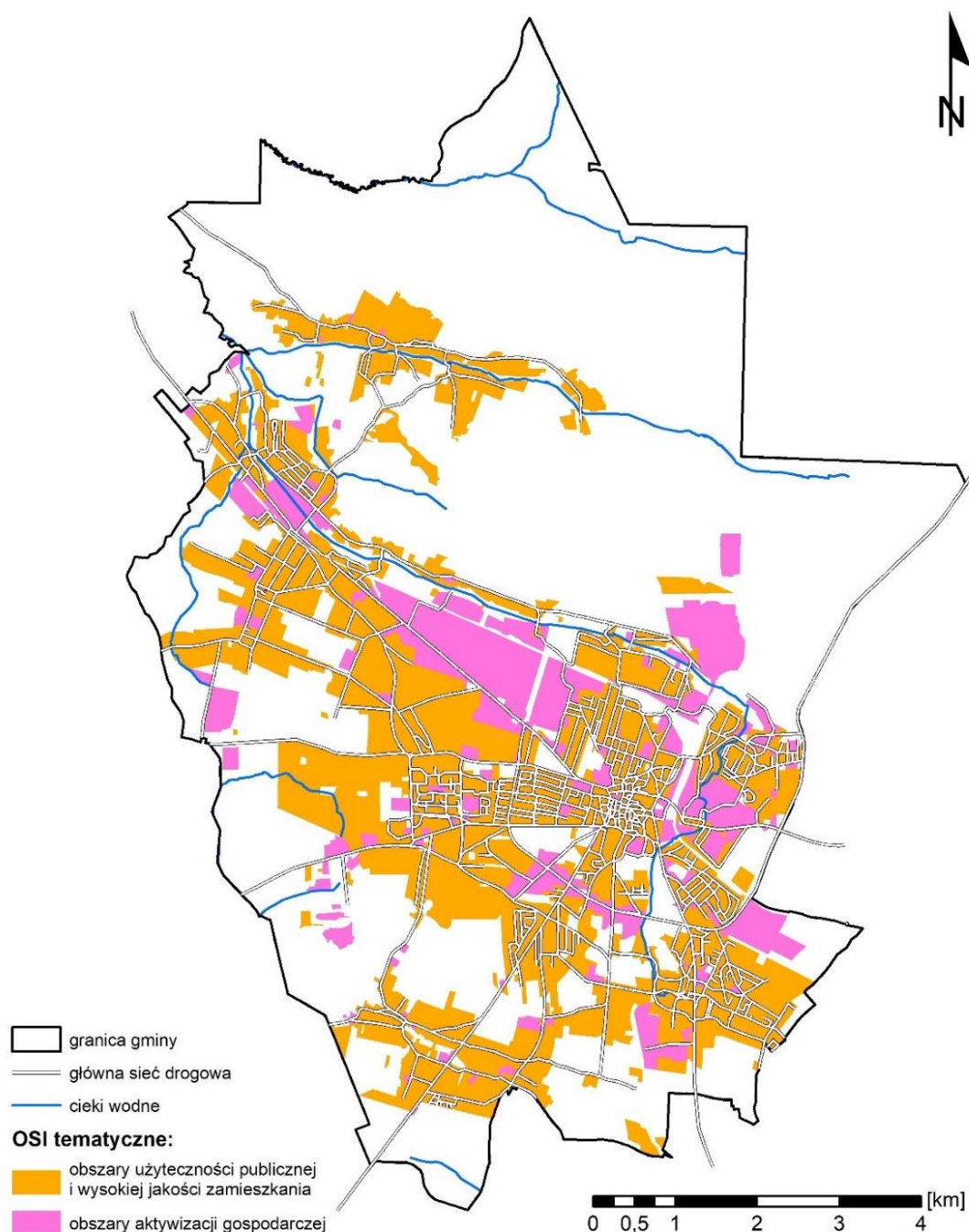
7. LOKALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

W oparciu o przeprowadzone analizy struktury funkcjonalno – przestrzennej oraz opierając się na wyznaczonych celach i kierunkach działań wskazać można w przestrzeni miasta 2 typy lokalnych obszarów strategicznej interwencji. Są to obszary:

- użyteczności publicznej oraz wysokiej jakości zamieszkania,
- aktywizacji gospodarczej.

³ Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego Nr 2326/383/VI/2022 z dnia 21 grudnia 2022 r. przyjęto Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030

Mapa 2 Lokalne obszary strategicznej interwencji

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do wskazanych obszarów należy podejmować priorytetowo określone kierunki działań określone w strategii. Nie oznacza to jednak, że wskazane poniżej kierunki nie mogą być realizowane na innych terenach w mieście lub realizowane na ich obszarze inne kierunki, które zostały wskazane w niniejszym dokumencie.

Tabela 15 Kluczowe kierunki działań w lokalnych obszarach strategicznej interwencji w mieście

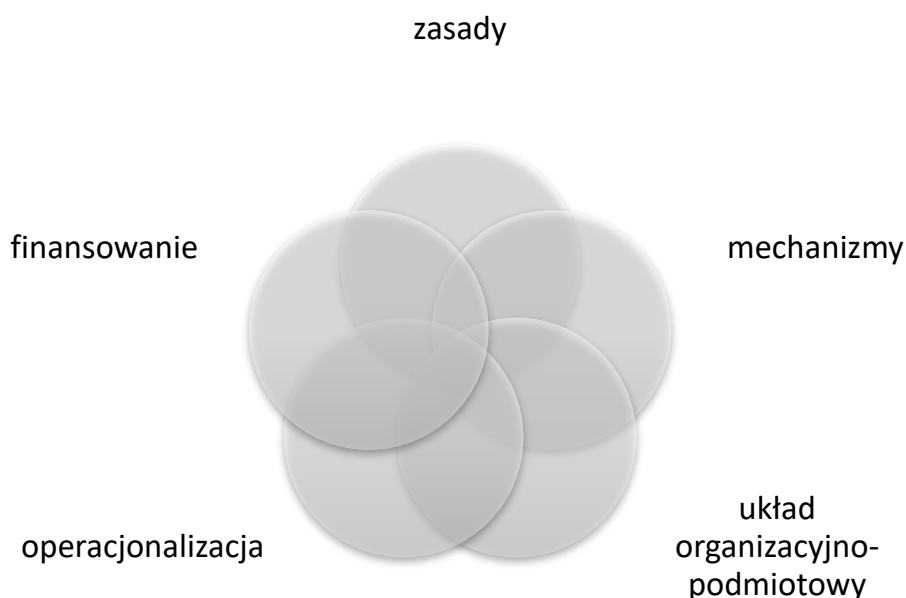
Lokalne OSI	Kluczowe kierunki działań
<p>użyteczności publicznej oraz wysokiej jakości zamieszkania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie i promowanie przestrzeni dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego z uwzględnieniem kryteriów efektywności infrastruktury oraz ograniczania wpływu na środowisko przyrodnicze. • Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej ograniczającej antropopresję ze strony mieszkalnictwa i gospodarki – np. kanalizacja, wodociągi, systemy ciepłownicze. • Podnoszenie efektywności energetycznej budynków jedno- i wielorodzinnych oraz obiektów użyteczności publicznej. • Działania podnoszące atrakcyjność przestrzeni dla mieszkańców oraz dostępność do terenów i urządzeń rekreacyjnych blisko miejsca zamieszkania. • Wspieranie rozwoju komercyjnych usług czasu wolnego (gastronomia, kultura, rozrywka) w mieście. • Wprowadzanie w najważniejsze przestrzenie miejskie nowych obiektów o wysokiej wartości artystycznej. • Tworzenie nowych przestrzeni publicznych poprzez rewitalizację terenów przemysłowych lub korzystnie zlokalizowanych terenów bądź obiektów tracących swoje funkcje.
<p>aktywizacji gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie systemów infrastruktury technicznej ograniczającej antropopresję ze strony mieszkalnictwa i gospodarki – np. kanalizacja,

	<p>wodociągi, systemy ciepłownicze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków dla przyciągania inwestorów tworzących miejsca pracy o wysokiej jakości. • Tworzenie nowych przestrzeni publicznych poprzez rewitalizację terenów przemysłowych lub korzystnie zlokalizowanych terenów bądź obiektów tracących swoje funkcje.
--	---

8. SYSTEM WDRAŻANIA, FINANSOWANIA I MONITOROWANIA

Osiągnięcie wyznaczonej struktury celów rozwoju miasta w perspektywie roku 2030 wymagać będzie właściwego i konsekwentnego procesu wdrażania strategii. System wdrażania strategii rozwoju Tarnowskich Gór obejmuje grupę kluczowych elementów stanowiących ramy działań samorządu oraz innych partnerów zaangażowanych w działania służące osiągnięciu celów rozwoju miasta.

Schemat 2 System realizacyjny

Źródło: opracowanie własne

8.1 Zasady wdrażania

Dla zapewnienia przejrzystości określono zbiór kluczowych zasad realizacyjnych, do których zaliczono zasadę:

- zrównoważonego rozwoju – mówiącą, że rozwój społeczno-gospodarczy opiera się na integracji działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i pokoleń przyszłych,
- innowacyjności – akcentującą potrzebę poszukiwania nowych rozwiązań w prowadzonej działalności służącej rozwojowi miasta oraz stosowaniu zróżnicowanych i innowacyjnych metod w zakresie przygotowania i realizacji projektów prorozwojowych,
- partnerstwa i partycypacji – podkreślającą potrzebę ciągłego rozwijania współpracy z mieszkańcami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi w podejmowaniu decyzji oraz realizacji działań służących osiągnięciu celów rozwoju miasta, oznacza ona również współpracę z innymi samorządami lokalnymi oraz z ponadlokalnymi, w tym GZM, Związkiem Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, samorządem województwa oraz administracją państwową,
- transparentności – oznaczającą realizowanie stałej komunikacji z partnerami, prowadzenie odpowiedniej polityki informacyjnej oraz zapewnianie przejrzystości podejmowanych decyzji,
- planowania – mówiącą, że podejmowane działania powinny wynikać z opracowanych planów i programów określających cele średnio i długookresowe,

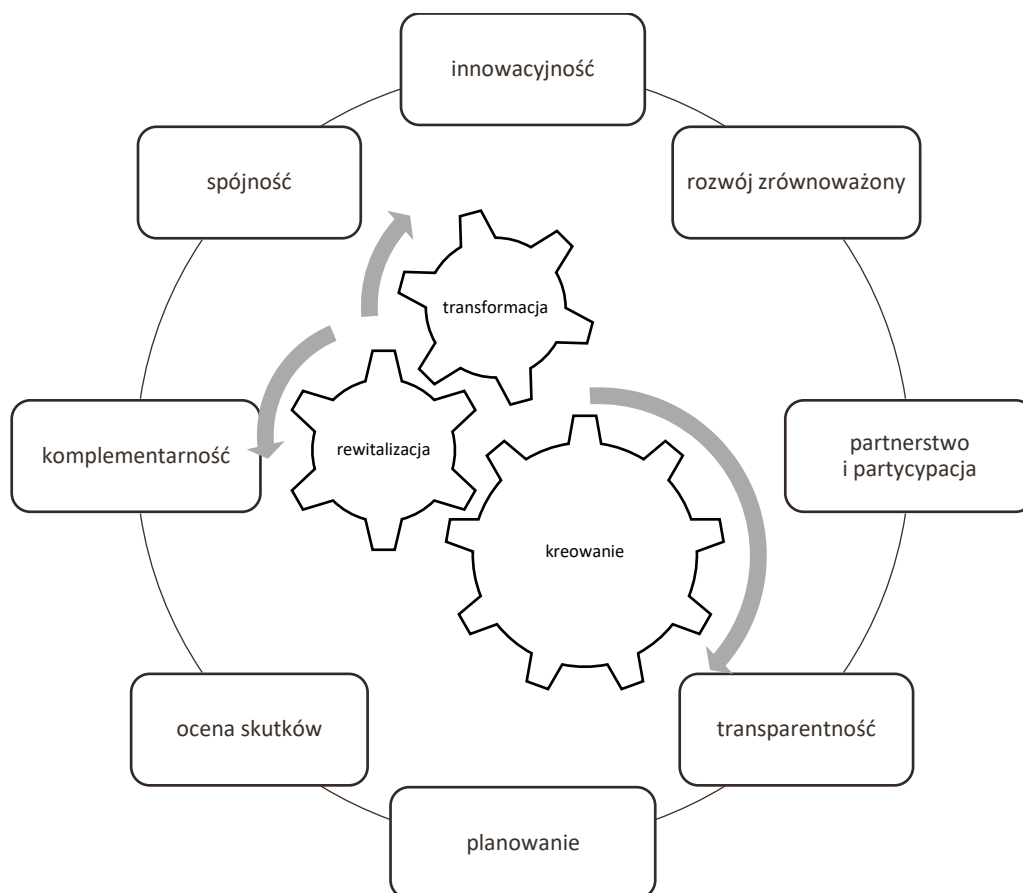
- oceny skutków – wskazującej na potrzebę dokonania oceny potencjalnej skuteczności i efektywności działań przed przystąpieniem do ich realizacji oraz po zakończeniu ich wdrażania,
- komplementarności – oznaczającej synergię i wzajemne uzupełnianie się podejmowanych działań dla efektywniejszego osiągnięcia celów,
- spójności – oznaczającej zgodność przygotowywanych planów, programów i projektów operacjonalizujących strategię z zachowaniem zgodności z politykami rozwojowymi GZM, województwa śląskiego, kraju oraz UE.

8.2 Mechanizmy wdrażania

Biorąc pod uwagę potencjały miasta oraz wyzwania związane ze zmianami zachodzącymi zarówno w mieście, jak i w otoczeniu regionalnym, krajowym, europejskim i globalnym do kluczowych mechanizmów wdrażania strategii zaliczyć należy mechanizm:

- kreowania, polegający na poszukiwaniu i podejmowaniu nowych i innowacyjnych działań i projektów zmierzających do wzrostu przy jednoczesnej istotnej zmianie jakościowej wpływającej na poprawę warunków życia i funkcjonowania w mieście, w tym przy udziale i współpracy mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych,
- transformacji, polegający na przeprowadzaniu przemian społeczno-gospodarczych w mieście tak, aby mieszkańcy mogli realizować swoje aspiracje życiowe i zawodowe w oparciu o nowoczesną i innowacyjną gospodarkę oraz wysoką jakość środowiska i przestrzeni,
- rewitalizacji polegającej na prowadzeniu, w sposób kompleksowy i przestrzennie skoncentrowany, procesu polegającego na wyprowadzaniu ze stanu problemowego określonych obszarów w mieście poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Schemat 3 Mechanizmy i zasady realizacji polityki rozwoju Tarnowskich Gór

Źródło: opracowanie własne

8.3 Organizacja procesu wdrażania

Strategia rozwoju miasta Tarnowskie Góry powstawała w oparciu o proces partycypacji i szerokich konsultacji z mieszkańcami oraz innymi partnerami społeczno-gospodarczymi działającymi w mieście, w tym: przedsiębiorcami, podmiotami sektora pozarządowego oraz instytucjami publicznymi w nim funkcjonującymi.

Z tego też względu jedną z kluczowych zasad realizacji strategii będzie podtrzymywanie zasady partnerstwa i partycypacji. Kluczowym podmiotem wdrażającym jest samorząd miasta Tarnowskie Góry, który pełnił będzie funkcje:

- realizacyjne – w zakresie zadań własnych wynikających z kompetencji samorządu gminy,
- partnerskie – w zakresie zadań projektów podejmowanych przez inne organy i instytucje administracji publicznej oraz innych partnerów społeczno-gospodarczych,
- wspierające – polegające na ułatwianiu i wspieraniu realizacji działań innych podmiotów realizujących własne zadania i projekty, a mające istotne znaczenie dla osiągnięcia celów rozwoju miasta,
- inicjatora – w zakresie kreowania nowych aktywności, projektów oraz sposobów rozwoju i aspiracji mieszkańców i partnerów.

Rada Miejska jako organ uchwałodawczy będzie uczestniczyła w procesie wdrażania poprzez kształtowanie instrumentów wykonawczych, w tym budżetu miasta oraz wieloletniej prognozy finansowej, jak również podejmując decyzje w zakresie jej kompetencji. Burmistrz miasta Tarnowskie Góry jako podmiot wykonawczy samorządu gminy będzie kluczowym realizatorem strategii, w tym poprzez przygotowywanie i wdrożenie dokumentów wykonawczych oraz konkretnych projektów, w tym inwestycyjnych i organizacyjnych. Do zadań burmistrza należy również właściwa organizacja struktury administracyjnej urzędu miejskiego i utrzymywanie stałego kontaktu z mieszkańcami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi.

W proces koordynacji i wdrażania strategii włączona zostanie administracja miasta obejmująca zarówno urząd miejski, jak również jednostki podległe, w tym działające w sferze kultury, edukacji, polityki społecznej, rekreacji i sportu oraz zdrowia.

Dla optymalizacji procesu zarządzania wdrażaniem strategii, w strukturze urzędu miejskiego, powołany został Pełnomocnik ds. Rozwoju Miasta oraz Zespół ds. wdrażania i monitorowania rozwoju.

Do zadań Pełnomocnika ds. Rozwoju Miasta należy w szczególności:

- kierowanie i koordynacja prac zespołu ds. wdrażania i monitorowania strategii,
- opracowanie na podstawie informacji przekazywanych przez członków Zespołu ds. wdrażania i monitorowania okresowych raportów z realizacji strategii,
- utrzymywanie stałego kontaktu z partnerami społeczno-gospodarczymi uczestniczącymi w przygotowaniu i/lub realizacji projektów miejskich,
- inicjowanie i przeprowadzenie nadzwyczajnej ewaluacji,
- określanie rekomendacji na podstawie okresowej lub nadzwyczajnej ewaluacji wniosku o zmianę lub aktualizację zapisów strategii,
- określanie rekomendacji w zakresie potrzeby opracowania lub aktualizacji dokumentów sektorowych dotyczących rozwoju miasta,
- określanie rekomendacji w zakresie potrzeby przygotowania lub rozpoczęcia realizacji projektów przez komórki urzędu miejskiego i/lub jednostki podległe samorządowi miasta projektów realizacyjnych.

W skład Zespołu ds. wdrażania i monitorowania rozwoju powinni wejść przedstawiciele komórek merytorycznych urzędu miejskiego oraz podmiotów podległych samorządowi miasta działających w sferze kultury, edukacji, pomocy społecznej, zdrowia, sportu i rekreacji.

Do zadań Zespołu należeć powinno w szczególności:

- przygotowywanie informacji na potrzeby opracowania raportu monitoringowego oraz raportu ewaluacyjnego,
- opracowywanie koncepcji projektów wdrożeniowych do strategii,
- wspieranie przepływu informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi oraz jednostkami miejskimi w zakresie kształtowania i wdrażania polityki rozwoju miasta.

Zespół będzie działał m.in. na cyklicznych lub doraźnie zwoływanych posiedzeniach organizowanych przez Pełnomocnika ds. Rozwoju Miasta.

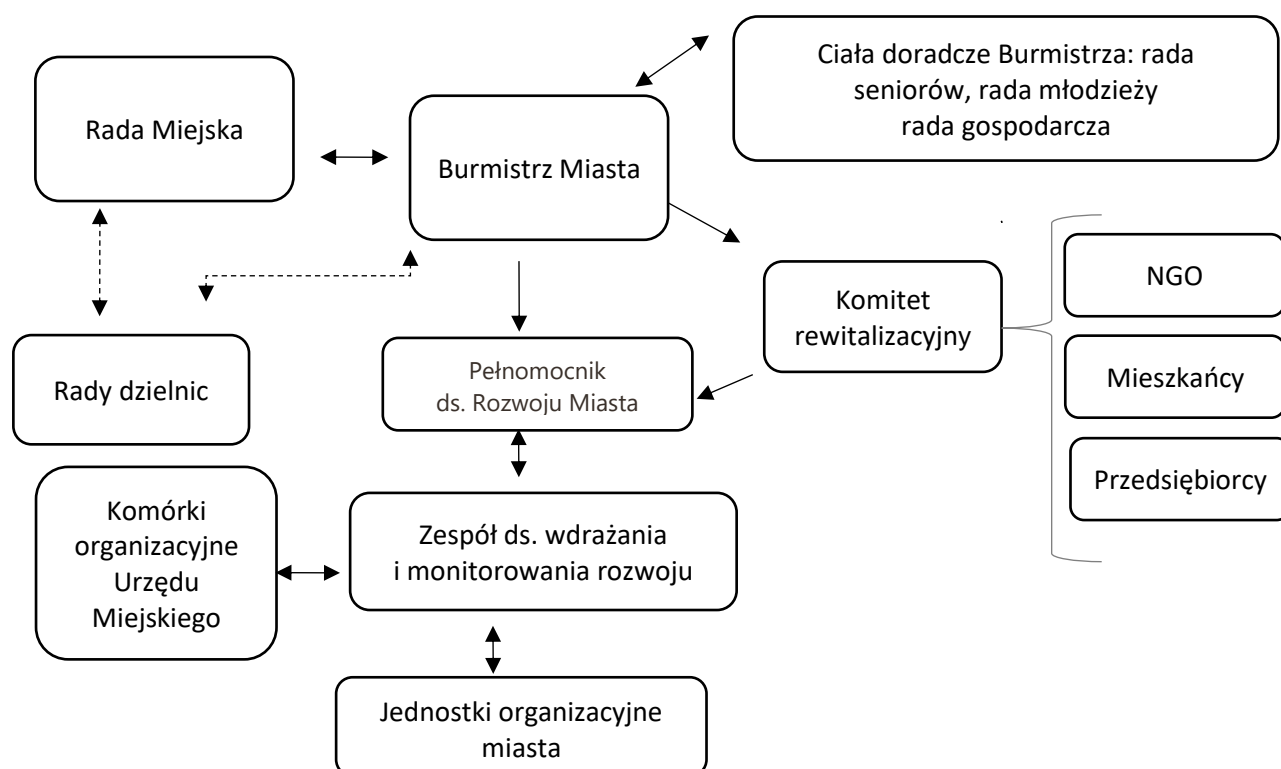
Szczegółowe zakresy zadań Pełnomocnika oraz Zespołu, a także tryb i formy ich działania zostaną określone w stosownym zarządzeniu Burmistrza Miasta.

W ramach form współpracy na rzecz wdrażania strategii wykorzystane zostaną funkcjonujące w mieście ciała i zespoły, w tym rada seniorów oraz rady dzielnic. Ponadto zostanie również powołany komitet rewitalizacji, działający w oparciu o przepisy Ustawy o rewitalizacji oraz rada młodzieży i rada gospodarcza.

Dla zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców i innych partnerów planuje się prowadzenie stałych form konsultacyjnych, w tym poprzez wykorzystanie ankiet i kwestionariuszy kierowanych do mieszkańców

i innych podmiotów w zależności od przedmiotu i tematyki prowadzonych konsultacji. Kanały i narzędzia konsultacji będą dostosowywane do oczekiwań różnych grup odbiorców, a także zachodzących zmian technologicznych.

Schemat 4 Kluczowe podmioty procesu wdrażania w mieście

Źródło: opracowanie własne

8.4 Operacjonalizacja, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych do strategii

Strategia jest dokumentem o charakterze generalnym określającym strukturę celów i kierunki działań. Operacjonalizacji strategii służyć będą opracowywane dokumenty programowe oraz konkretne projekty realizacyjne.

Do kluczowych dokumentów programowych operacjonalizujących strategię zaliczyć należy plany i programy w obszarze:

- rewitalizacji,
- adaptacji do zmian klimatu,
- transformacji gospodarczej i rozwoju przedsiębiorczości,
- kultury i turystyki,
- polityki społecznej,
- gospodarki niskoemisyjnej,

oraz inne dokumenty opracowywane na podstawie odrębnych przepisów, w tym plany i programy z zakresu ochrony środowiska.

Dokumenty wdrożeniowe, jeśli ich struktura nie wynika z przepisów prawa lub wytycznych wyższego rzędu, powinny zawierać:

- kluczowe wnioski z diagnozy lub diagnozę,
- cele operacyjne powiązane z celami wynikającymi ze strategii miasta,
- działania,
- projekty realizacyjne lub typy projektów i kryteria wyboru projektów,
- podmioty realizujące,
- źródła i ramy finansowe,
- mechanizm i kluczowe wskaźniki monitorowania powiązane z systemem monitorowania strategii miasta.

Narzędziem operacjonalizującym strategię będzie, przygotowywany w cyklach 2-letnich Miejski Program Wdrażania, będący wykazem projektów i zadań samorządu miasta.

Program ten powinien zawierać informacje dotyczące:

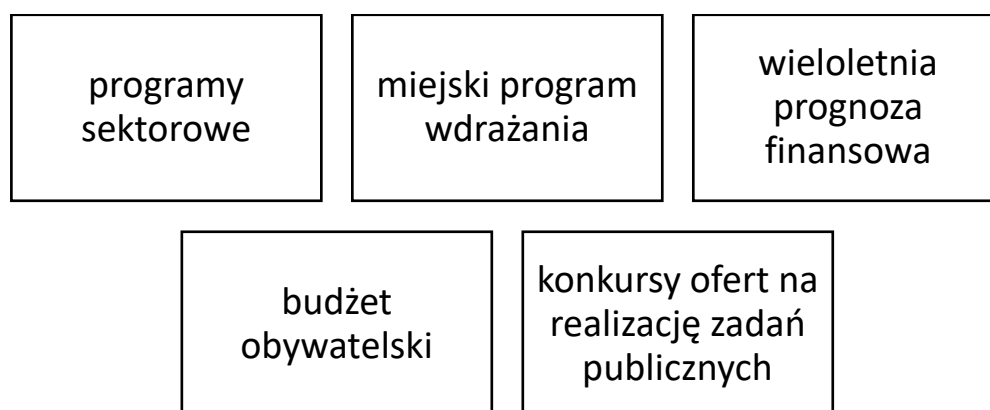
- projektów przygotowanych do realizacji i/lub realizowanych w danym okresie,
- projektów, które wymagają podjęcia działań koncepcyjnych, planistycznych i organizacyjnych zmierzających do ich właściwego przygotowania.

Zakres informacji o ww. projektach powinien obejmować w szczególności:

- cel projektu oraz cele strategii osiągnięte przez projekt,
- komórkę /jednostkę koordynującą dany projekt,
- źródła finansowania i wielkość niezbędnych nakładów na przygotowanie i/lub realizację projektu,
- okres przygotowania /realizacji projektu.

Do narzędzi wdrażania strategii rozwoju miasta zaliczyć również należy stosowane zgodnie z przepisami prawa instrumenty, w tym w szczególności wieloletnią prognozę finansową zawierającą kluczowe przedsięwzięcia oraz coroczny budżet obywatelski czy konkursy ofert na realizację zadań publicznych.

Schemat 5 Kluczowe źródła projektów strategicznych

Źródło: opracowanie własne

8.5 Źródła i ramy finansowe wdrażania

Zaprojektowany system wdrażania strategii oparty jest na zasadzie partnerstwa. Sukces realizacji strategii zależy będzie od aktywności zarówno samorządu miasta, jak i partnerów oraz mieszkańców. Z tego też względu istotne będzie, poza efektywnym wykorzystywaniem środków budżetowych miasta, prowadzenie aktywnej polityki pozyskiwania środków zewnętrznych. Do głównych źródeł finansowania realizacji projektów i zadań ukierunkowanych na osiągnięcie celów strategii zaliczyć należy:

- środki własne budżetu miasta,
- środki budżetu państwa w ramach instrumentów polityki budżetowej oraz instrumentów realizowanych przez administrację państwową, w tym programów krajowych,
- środki programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym Krajowego Planu Odbudowy, Programu Polski Ład oraz programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027,
- instrumenty finansowe zwrotne w ramach programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE,
- inne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie,
- środki innych podmiotów publicznych i prywatnych realizujących cele strategii, w tym oparte na mechanizmie partnerstwa publiczno-prywatnego.

Źródłem finansowania będą również środki finansowe przeznaczone na realizację w Unii Europejskiej i Polsce procesu transformacji, w tym realizację Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego.

Biorąc pod uwagę fakt, że głównym podmiotem wdrażającym jest samorząd miasta Tarnowskie Góry, to właśnie środki własne miasta wyznaczać będą kluczowe ramy finansowe; będą one służyć zarówno finansowaniu projektów własnych na rzecz osiągania celów rozwoju, jak również będą stanowiły wkład własny do projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Ponadto środki budżetu miasta będą wspierały projekty

partnerskie, np. w ramach budżetu obywatelskiego czy w ramach otwartego konkursu na realizację zadań publicznych. Wielkości finansowe zaprezentowane poniżej mają charakter indykatywny, a ich wielkość może się zmieniać w zależności od uwarunkowań funkcjonowania samorządu oraz zmian w zakresie mechanizmów jego finansowania czy też zakresu zadań przez nie realizowanych. W oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową⁴ szacuje się, ramy finansowania ze środków samorządu miasta będą kształtowały się na poziomie (łącznie w latach 2023-2030):

- dochody ogółem: 3014,8 mln zł,
- wydatki ogółem: 3006,4 mln zł, w tym 283,2 mln zł – wydatki majątkowe.

Należy podkreślić, że wielkości te będą ulegały zmianie, w tym w wyniku zmiany zakresu zadań samorządu, mechanizmów jego finansowania oraz pozyskania środków zewnętrznych przez samorząd miasta oraz o wartość środków zaangażowanych przez partnerów realizujących własne projekty.

8.6 Monitorowanie, ewaluacja i kluczowe rezultaty planowanych działań

Elementem warunkującym sukces strategii jest prowadzenie ciągłego procesu monitorowania jej realizacji oraz zmian warunków jej wdrażania. W tym celu niezbędne jest określenie ramowego układu systemu gromadzenia i oceny informacji z procesu wdrażania.

System ten powinien obejmować:

- monitorowanie, czyli systematyczne gromadzenie danych i informacji przez podmioty uczestniczące we wdrażaniu; informacje te powinny zawierać w szczególności:

⁴ Uchwała Nr LVII/587/2022 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Tarnowskie Góry na lata 2023-2032.

- postęp w zakresie projektów i zadań, które mają znaczenie dla osiągnięcia celów rozwoju, realizowanych przez podmiot w zakresie rzeczowym i finansowym,
- zmiany kluczowych wskaźników obrazujących sytuację w mieście w relacji do zmian w otoczeniu regionalnym i krajowym; dane i informacje do charakterystyki miasta pochodzić powinny w szczególności:
 - z zasobów statystyki publicznej, głównie Banku Danych Lokalnych GUS,
 - z zasobów pozostających w dyspozycji komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego oraz miejskich jednostek organizacyjnych, w tym z badań oraz analiz realizowanych i zleczanych przez te jednostki,
 - od innych partnerów uczestniczących w realizacji strategii,
 - badań i analiz realizowanych przez podmioty publiczne, w tym GZM, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz administrację rządową.
- ewaluację, czyli okresową ocenę stopnia realizacji strategii, która powinna zostać przeprowadzona w połowie okresu wdrażania, tj. w roku 2026, oraz w sytuacjach nadzwyczajnych na podstawie decyzji Burmistrza Miasta; wnioski wynikające z ewaluacji powinny wskazywać rekomendacje w zakresie kontynuacji wdrażania dotychczasowej strategii lub jej korekty w zakresie celów lub narzędzi wdrażania.

Kluczowym narzędziem systemu monitorowania, które stanowić będzie również istotny element okresowej ewaluacji, będzie raport monitoringowy przygotowywany na podstawie informacji przekazywanych przez członków Zespołu ds. wdrażania i monitorowania rozwoju. Informacje zawarte w raporcie monitoringowym będą stanowiły również element przygotowywanego corocznie Raportu o stanie miasta.

Raport monitoringowy zawierać powinien:

- informacje o zadaniach i projektach rozpoczętych i kontynuowanych w danym roku,
- informacje o zadaniach i projektach zakończonych w danym roku wraz z oceną rezultatów projektu,
- informacje o istotnych zmianach zachodzących w mieście i otoczeniu mających znaczenie dla dalszej realizacji strategii,
- wartości kluczowych wskaźników monitorowania rezultatów strategii.

Tabela 16 Podstawowe wskaźniki monitorowania rezultatów działań

Cel strategiczny	Kluczowe rezultaty działań	Miernik oceny rezultatów	Oczekiwany kierunek zmiany wskaźnika do 2030 r.
Miasto zmieniające się dla swoich mieszkańców, tworzące możliwości dla aktywnego funkcjonowania i rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby mieszkańców i ograniczenie niekorzystnych tendencji demograficznych • Zmniejszenie skali problemów społecznych w mieście • Poprawa jakości kształcenia • Poprawa dostępności do usług opiekuńczych dla dzieci • Wzrost aktywności obywatelskiej i zawodowej mieszkańców • Poprawa dostępności do infrastruktury komunalnej • Poprawa jakości powietrza 	• Liczba mieszkańców	Wzrost
		• Wskaźnik obciążenia demograficznego – liczba osób w wieku produkcyjnym na 100 osób w wieku poprodukcyjnym	Wzrost
		• Udział liczby osób korzystających ze wsparcia systemu opieki społecznej w ogólnej licznie mieszkańców	Spadek
		• Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Spadek
		• Liczba projektów zgłoszonych do budżetu obywatelskiego	Wzrost
		• Liczba osób głosujących w ramach budżetu obywatelskiego	Wzrost
		• Udział odpadów poddanych recyklingowi	Wzrost
		• Liczba dni	Spadek

		<p>z przekroczonym poziomem pm 10 i pm 2,5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków • Udział ludności mającej dostęp do sieci kanalizacyjnej 	<p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p>
<p>Miasto przyjaznym ekosystemem dla rozwoju nowoczesnej i stabilnej struktury gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej miasta • Wzmocnienie bazy ekonomicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Podmioty MŚP (0-249 pracujących) na 10 tys. mieszkańców • Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności • Udział podmiotów sektora kreatywnego w ogólnej liczbie podmiotów • Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej 	<p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p>
<p>Miasto wykorzystujące wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe wyróżniające je w otoczeniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu środowiska naturalnego • Wzmocnienie pozytywnego wizerunku miasta • Podniesienie atrakcyjności turystycznej • Poprawa jakości powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> • Udział terenów zieleni urządzonej w powierzchni ogółem • Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności • Liczba uczestników imprez organizowanych w obiektach Szlaku Zabytów Techniki w mieście 	<p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p> <p>Wzrost</p>

Źródło: opracowanie własne

Uzasadnienie

Celem podjęcia niniejszej uchwały jest przyjęcie do realizacji celów i kierunków rozwoju miasta określonych w „Strategii Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry 2030+”, które zdefiniują jego działania do roku 2030.

Prace nad projektem dokumentu rozpoczęto na podstawie uchwały nr XL/442/2021 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 27 października 2021 r.

Zakres merytoryczny Strategii jest zgodny z zakresem wskazanym w art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym i obejmuje w szczególności

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym w perspektywie do 2030 roku;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla miasta, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Ważną częścią procesu opracowania Strategii były różnorodne formy partycypacji mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Końcowym etapem prac nad Strategią było przeprowadzenie konsultacji społecznych i opiniowanie przygotowanego projektu tego dokumentu.

W wyniku tych działań i nowego podejścia do opracowania Strategii powstał dokument uwzględniający wyzwania stawiane nowoczesnemu miastu i odpowiadający na dotychczasowe oczekiwania i potrzeby mieszkańców.